

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT
2023

Bibliotekarier som övervakare?

En kvalitativ studie om lagförslaget tillträdesförbud till bibliotek

SUSANNE EKLUND

HÖGSKOLAN
I BORÅS

© Susanne Eklund

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande av författaren.

Svensk titel	Bibliotekarier som övervakare? En kvalitativ studie om lagförslaget tillträdesförbud till bibliotek
Engelsk titel	Librarians as gatekeepers? A qualitative study of the ban bill to refuse access to the public sphere
Författare	Susanne Eklund
Färdigställt	2023
Abstract:	<p>The Swedish government presented a bill last week of 2021 of refusal of access to libraries for some patrons. The focus of this bachelor's thesis is to find out the necessity of a bill, what possibilities the libraries have to apply the bill and whether the bill clashes with the democratic mission of the libraries. The thesis was done by reviewing the background material to the bill and a qualitative study of newspaper articles. The result was analyzed with a conceptual framework with Jürgen Habermas' theory of "public sphere" and Jeremy Bentham's theory of "panopticon". The debate has been centered around whether the ban bill threatens public libraries' democratic mission. The results show that librarians are quite concerned over this, librarians ask if the path to go is to exclude individuals from the public sphere. They also fear that they would be guardians of the public space. Librarians see their work environment as a problematic workplace due to situations with violence, threats and social unease. The extent of this is uncertain due to the lack of scientific research at Swedish libraries and their work environment. The study shows that a few libraries have reached good results in reducing the number of incidents through rebuilding the library to get a better overview of their premises and that they are using security guards at the libraries as a security arrangement. There are a few libraries that also work with meeting the visitors more actively at the floor instead of standing behind a counter and have reached good results reducing the number of incidents.</p>
Nyckelord:	demokrati, bibliotek, arbetsmiljö, tillträdesförbud, öppen arena, övervakare, juridik, kriminologi

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.2 Problemformulering.....	2
1.3 Syfte och frågeställningar.....	3
1.4 Avgränsningar.....	3
2. Bakgrund	3
2.1 Ordningsstörningar och arbetsmiljön på bibliotek	4
2.1.1 Arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön vid hot och våld.....	4
2.1.2. Tryggare bibliotek rapport från Stockholms stad	5
2.1.3 Undersökning från Kulturnytt i P1 Sveriges Radio	6
2.1.4 DIKs rapporter 2015-2021.....	6
2.1.5 Utredningen om tillträdesförbud	9
2.1.6 Rapport från Brottsförebyggande rådet	9
2.1.7 Undersökning från fackförbundet Vision	11
2.2 Bibliotekens demokratiska uppdrag.....	12
2.2.1 IFLA och Unescos folkbiblioteksmanifest	12
2.2.2 Grundlagen och bibliotekslagen.....	12
2.3 Lagförslaget om tillträdesförbud på bibliotek.....	13
2.3.1 Hur går det till att utarbeta ett lagförslag?	13
2.3.2 Lagförslaget om tillträdesförbud till bibliotek och simhallar	13
2.3.3 Vad var remissinstansernas återkoppling på lagförslaget?.....	14
2.3.4 Regeringens slutsatser om lagförslaget	15
2.3.5 Vad säger DIK om lagförslaget?.....	15
3. Tidigare forskning.....	15
3.1 Forskning om bibliotekens demokratiska uppdrag.....	16
3.2. Forskning om arbetsmiljön på bibliotek.....	17
3.2.1 Forskning om arbetsmiljö i offentliga miljöer	18
3.2.2 Forskning om arbetsmiljö och bibliotek internationellt.....	19
3.2.3 Forskning om arbetsmiljö på bibliotek i Sverige	21
4. Teoretiskt ramverk	22
4.1 Jürgen Habermas teori om public sphere	22
4.2 Public sphere och folkbibliotek	24
4.2 Panopticon och panoptismen	24
4.3 Analytiska begrepp.....	25
5. Metod och material.....	25

5.1 Design.....	25
5.2 Tidsperiod för urvalet.....	26
5.2.1 Urval av artiklar	26
5.3 Analys av materialet.....	27
5.4 Källkritik.....	29
5.4.1 Pålitlighet och generalisering.....	30
5.4.2 Etiskt ställningstagande.....	30
6. Resultat och analys.....	31
6.1 De enskilda kategorierna utifrån identifierade teman i empirin	31
6.2 Demokrati, öppen arena, öppet rum	31
6.2.1 Analys	32
6.3 Förebyggande åtgärder som alternativ till tillträdesförbud	32
6.3.1 Analys	33
6.4 Tillämpning av lagen om tillträdesförbud	33
6.4.1 Analys	34
6.5 Behov av tillträdesförbud.....	34
6.5.1 Analys	36
7. Diskussion, slutsatser och reflektion.....	36
7.1. Diskussion och slutsatser	36
7.1.1 Vilken bild av behovet av ett tillträdesförbud till bibliotek framkommer i tidningsartiklarna?	36
7.1.2 Vilken bild av synen på möjligheten att tillämpa lagförslaget framkommer i tidningsartiklarna?	39
7.1.3 Vad innebär lagförslaget om tillträdesförbud i förhållande till det demokratiska uppdraget för biblioteksanställda enligt tidningsartiklarna?	39
7.2 Reflektion	40
7.3 Förslag till vidare forskning	41
Referenslista.....	42
Bilaga artikelförteckning	47

1. Inledning

Bibliotek, framförallt folkbibliotek, är en öppen arena och möjlighet för att alla människor i samhället oavsett bakgrund eller samhällsklass ges möjligheter att ta del av utbudet utan kostnad. Biblioteken erbjuder kultur, information och böcker och detta kan alla ta del av utan kostnad. UNESCO har i sitt folkbiblioteksmanifest från 1994 uttryckt att folkbibliotek är en grundförutsättning för livslångt lärande och självständigt ställningstagande och ska vara tillgängligt för alla oavsett ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass (UNESCO, 1994).

I grundlagsberedningen finns en skrivning om rätten till information för medborgare. ”En förutsättning för upplysning och meningsutbyte är att det måste finnas metoder att nå fram till allmänheten” (SOU1972:15 s. 156) Ett av exemplen som ges är att det måste finnas möjligheter för allmänheten att genom lån på bibliotek få tillgång till information. Genom att denna rättighet finns kan var och en skapa sig en fri åsikt enligt utredningen (SOU 1972:15). Både UNESCOs folkbiblioteksmanifest (1994) och svenska politiker visar genom detta på bibliotekets roll som en viktig demokratisk institution i samhället. Bibliotek har generösa öppettider, det är gratis att gå och alla människor kan söka sig dit.

De senaste åren har det kommit rapporter baserade på medlemsundersökningar bland bibliotekarier från bland annat fackföreningen DIK där det framkommer att ordningsstörningar såsom hot och våld mot bibliotekarier och social oro på biblioteket har försämrat bibliotekariers arbetsmiljö (DIK 2015; Hamberg 2017; Dahlin Alm 2019; Dahlin Alm 2021;) Det finns forskning i en internationell kontext vad gäller bibliotek och arbetsmiljö som bekräftar en del av de problem som pekas på i rapporterna (Ewing, 1994; Farrugia, 2002; Lincoln & Lincoln, 1982; Pease, 1995). Däremot så saknas det forskning kring arbetsmiljö och svenska bibliotek. De ökande problemen med ordningsstörningar har gjort att det uppstått ett behov av åtgärder för att skydda bibliotekarier och besökare.

Den 1 juli 2022 trädde en lag om tillträdesförbud till bibliotek i kraft. Lagen innebär att personer som är 15 år eller äldre kan ges tillträdesförbud till bibliotek. Om en person står för upprepade ordningsstörningar så kan biblioteket ansöka hos en åklagare om ett tidsbegränsat tillträdesförbud. Åklagaren beslutar sedan om ett tillträdesförbud ska meddelas personen. (Lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek SFS 2021:34). Detta innebär att en person som har tillträdesförbud inte längre kan röra sig helt fritt i samhället eller ta del av biblioteket som institution

Att kunna röra sig fritt i samhället är något som är uttalat i Sveriges grundlag. Rörelsefrihet är ett skyddsvärt intresse. I regeringsformen är det formulerat som ” Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot frihetsberövanden. Den som är svensk medborgare är även i övrigt tillförsäkrad frihet att förflytta sig inom riket och att lämna det” (4 kap. 8§ SFS 1974:152). En fråga som kan ställas är om lagar står emot varandra här och om biblioteket som en öppen arena för alla inte längre ska gälla. Rörelsefrihet för människor i samhället är viktigt men en annan aspekt på detta är om rätten att ha tillträde till alla allmänna offentliga lokaler kan förverkas av en individ.

En person som uppför sig på ett sätt som gör att andra människor känner både otrygghet och oro gör att rätten att röra sig fritt kan ifrågasättas utifrån både biblioteksbesökarens behov av en trygg och säker miljö när ett besök på biblioteket görs. Dessutom så har biblioteksanställdas både ett behov och en rätt att ha en god och säker arbetsmiljö. Men en sak man får hålla i minnet är att biblioteket också har ett demokratiskt uppdrag.

I samband med att lagförslaget om tillträdesförbud lades fram uppstod en debatt om vad det för med sig för bibliotekets demokratiska uppdrag och bibliotek som en öppen arena som alla har fritt tillträde till. I debatten kunde också ses uttalanden som att bibliotekarier inte är övervakare som ska behöva kräva legitimation av besökare (bilaga artikel 3) och det ställdes också frågor om vem som faktiskt ska hindra en person som har fått ett tillträdesförbud meddelat att gå in på biblioteket (bilaga artikel 2, 4, 7, 8, 12, 13, 17, 23, 28, 44). I debatten uppkom också frågor om biblioteksanställda ska behöva kräva legitimation av besökare (bilaga, artikel 3) och om lagen i sig medför något negativt för biblioteksanställdas arbetsmiljö.

Då lagen nyligen trätt i kraft och ännu inte tillämpats i någon större utsträckning under studiens gång så har jag valt att granska debatten kring när lagförslaget kom genom att titta på tidningsartiklar i form av en dokumentstudie. Detta bidrar till kunskap om hur biblioteksanställda såg på lagförslaget om tillträdesförbud i förhållande till det demokratiska uppdraget och kan ge en bild av behovet av ett tillträdesförbud. Det kan ge underlag till vidare forskning i ämnet där det kan utforskas i vilken utsträckning lagen tillämpas och om de farhågor som biblioteksanställda gav uttryck för när lagförslaget kom har besannats eller inte. Ämnet har en hög relevans då det är ett ämne som är mycket omdiskuterat. Att det är ett aktuellt ämne syntes inte minst på bokmässan i Göteborg. Där genomfördes ett seminarium september 2022 som tog upp lagen om tillträdesförbud och vad denna kommer att lösa för biblioteken (Bokmässan, 2022).

1.2 Problemformulering

Att lagen om tillträdesförbud (SFS 2021:34) har kommit till har en bakgrund i rapporter om ett ökat antal ordningsstörningar på biblioteken som har försämrat bibliotekariers arbetsmiljö och utgör en bakgrund till varför lagförslaget lades. Biblioteken har ett ändamål enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Lagen (SFS 2021:34) innebär att biblioteksanställda kan rapportera ordningsstörningar från en besökare och om detta sker upprepade gånger kan de ansöka om tillträdesförbud och en person kan aktivt hindras från att få gå in på biblioteket under en viss period. Biblioteksanställda skulle genom detta kunna uppleva en konflikt mellan att verka för det demokratiska uppdraget och det öppna biblioteket och att övervaka besökare, rapportera ordningsstörningar och hindra besökare från att gå in på biblioteket om ett tillträdesförbud meddelats en person. Detta blir två motpoler i uppdraget för biblioteksanställda. Lagen skulle då kunna bli en faktor som bidrar till en försämrad arbetsmiljö för biblioteksanställda istället för att bidra till förbättringar såsom det är tänkt.

1.3 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är trefaldigt och ämnar belysa debatten om lagförslaget om tillträdesförbud på bibliotek, belysa behovet av tillträdesförbud utifrån tidningsartiklarna och hur lagförslaget ses på i förhållande till bibliotekets demokratiska uppdrag. För att uppnå syftet har en dokumentstudie av tidningsartiklar som berör ämnet utförts och analyserats genom att identifiera teman i det insamlade materialet.

För att konkretisera syftet har följande frågeställningar valts:

1. Vilken bild av behovet av ett tillträdesförbud till bibliotek framkommer i tidningsartiklarna?
2. Vilken bild av synen på möjligheten att tillämpa lagförslaget framkommer i tidningsartiklarna?
3. Vad innebär lagförslaget om tillträdesförbud i förhållande till det demokratiska uppdraget för biblioteksanställda enligt tidningsartiklarna?

1.4 Avgränsningar

Då tillträdesförbud till bibliotek är en lag som nyligen har trätt i kraft har jag valt att avgränsa min studie till bakgrunden till lagförslaget och när det presenterades samt den debatt som uppstod i samband med att lagförslaget kom sista veckan i december 2021 fram till dagen innan lagen trädde i kraft den 30 juni 2022. Detta har jag valt då det troligtvis kommer att pågå en debatt om lagen under uppsatsskrivandets gång och lagen inte har tillämpats i någon större utsträckning. Jag har valt att avgränsa redovisningen från utredningen som är bakgrunden till lagförslaget till den del som handlar om bibliotek. Detta då studiens syfte är att undersöka debatten kring lagförslaget i en bibliotekskontext. En ytterligare avgränsning är att begränsa studien till folkbibliotek. Detta har sin grund i att det är rimligt att anta att folkbibliotek är den mest öppna arenan av de bibliotek som finns. Dit söker sig allmänhet som vill låna böcker, sitta och läsa en tidning, gå på ett kulturevenemang eller vara med på en aktivitet anordnat av ett folkbibliotek. Studien har avgränsats till en svensk bibliotekskontext.

2. Bakgrund

I detta avsnitt i uppsatsen redogörs för bakgrunden till att lagförslaget kom till genom att gå igenom flera undersökningar som har gjorts om arbetsmiljön på bibliotek. De enkäter, rapporter och utredningar som redovisas är utvalda för att visa hur det har sett ut över tid. Det har varit viktigt att ta med flera olika källor då flera enkäter har låga svarsfrekvenser och därför vill jag skissera en bred bakgrund som sträcker sig över en längre tidsperiod. Det finns också en redogörelse för vilket arbete som föregår en lag och hur en lag stiftas samt en redogörelse för själva lagförslaget.

Då våld, hot, stök och social oro är begrepp som är frekvent återkommande i studien bedömde jag att det var viktigt att definiera detta. Med våld avses våld i arbetslivet. Detta kan innebära olika typer av våld. Här väljer jag att sluta mig till de definitioner

som tagits fram i Arbetsmiljöverkets kriminologiska forskningsöversikt över våld i arbetslivet (Wikman et al., 2010).

Det är lämpligt att använda sig av definitioner som tagits fram utifrån en svensk kontext. Kunskapsöversikten definierar följande typer av våld: ” Klientrelaterat våld – våld från konsument/klient/patient eller personal, det här kan också vara våld från personal mot dessa grupper. ” (Wikman et al, 2010, s. 9)

Med hot avses i uppsatsen verbala hot som framförs av besökare mot anställda på bibliotek eller av besökare mot annan besökare.

Med social oro avses händelser som sker mellan besökare i form av grupper eller individer som inte respekterar bibliotekets regler eller beter sig respektlöst mot varandra. Detta är så social oro definieras i DIKs rapport 2019 (Dahlin Alm, 2019) och utgår ifrån ett biblioteksperspektiv. Det blir relevant definition för uppsatsens kontext. I social oro lägger jag också in det som benämns som stök på några ställen i uppsatsen utifrån vad som framkommer i exempelvis empirin det vill säga mina insamlade tidningsartiklar.

2.1 Ordningsstörningar och arbetsmiljön på bibliotek

Fackförbundet för kultur, kommunikation och kreativ sektor (DIK) har 2015, 2017, 2019 och 2021 publicerat rapporter om arbetsmiljön på bibliotek. DIKs rapporter har en relativt låg svarsfrekvens där samtliga ligger på runt 30 procent och den sista ligger på 42 procent (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021; DIK, 2015; Hamberg, 2017:2). Därför är det svårt att säga att de är helt representativa för hela landets bibliotek varför jag även har försökt ta del av andra källor för att kartlägga hur stor problematik det finns med ordningsstörningar på bibliotek. I detta avsnitt redogörs även för arbetsgivarens ansvar vid hot och våld i arbetsmiljön och för olika rapporter om ordningsstörningar på bibliotek.

I januari 2018 gav justitiedepartementet ett uppdrag till kammaråklagaren och byråchefen My Hedström att göra en utredning om ”Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott”. I utredningen ingick bland annat uppdraget att utreda om personer vid straffansvar ska kunna stängas ute från platser dit allmänheten har tillträde. Utredningen var slutförd och överlämnades till departementet i januari 2019 (*Straffrättsliga åtgärder mot tillgrepsbrott och andra brott DS:2019:1*, 2019). Denna rapport mynnade ut i ett lagförslag om tillträdesförbud på bibliotek och simhallar och en lagrådsremiss lämnades över till lagrådet. En proposition lades av regeringen till riksdagen den 3 februari 2022 (Proposition 2021/22:108) och lagen trädde i kraft den 1 juli 2022 (Lag (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek).

2.1.1 Arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön vid hot och våld

I Sverige reglerar lagen om arbetsmiljön arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön, hur de ska arbeta förebyggande och vilket ansvar de har vid exempelvis hot och våld i arbetsmiljön (Arbetsmiljölagen SFS (1977:1160)). I denna lag framkommer att

arbetsmiljön ska vara tillfredsställande med hänsyn till hur arbetet utförs och med hänsyn till den tekniska och sociala utvecklingen i samhället (2 kap. 1§ Arbetsmiljölagen SFS 1977:160). En arbetstagare ska inte utsättas för psykiska eller fysiska belastningar som medför ohälsa (2 kap. 1§ SFS1977:160). Arbetsmiljön ska vara utformad så att en arbetstagare ska kunna utföra sitt arbete på ett säkert sätt så att de skyddas mot ohälsa och olycksfall (2 kap. 1§ SFS 1977:160)

Arbetsmiljöverket har regeringens uppdrag att utforma föreskrifter som förtydligar arbetsmiljölagen och följa upp att lagen efterlevs av arbetsgivarna. I författningssamlingen finns det en föreskrift som trädde i kraft den 1 juli 1993. Den tar särskilt upp området hot och våld i arbetsmiljön. Enligt föreskrifterna ska arbetsgivaren säkerställa att arbetstagaren har tillräcklig utbildning för att kunna hantera hot och våld och att larmknappar finns installerade på väsentliga platser för att snabbt kunna påkalla hjälp vid hotfulla situationer och vidta riskförebyggande åtgärder. Arbetsgivaren ska också ha särskilda säkerhetsrutiner vid arbetssituationer som kan medföra hot och våld, rutinerna ska följas upp fortlöpande och alla arbetstagare ska känna till rutinerna (Arbetsmiljöverket AFS 1993:2, 1993).

2.1.2. Tryggare bibliotek rapport från Stockholms stad

2010 kom rapporten ”Tryggare bibliotek från Stockholms stad” (Kulturförvaltningen Stockholms stad, 2010) Detta är en något äldre rapport från Stockholms stad. Syftet var att stärka särskilt utsatta bibliotek och ge bibliotekspersonalen en ökad kompetens i att hantera situationer med våld, hot och stök på biblioteken. Projektet bestod av ett antal insatser såsom utbildning av bibliotekspersonal i exempelvis konflikthanteringsmodeller, bistå vid akuta situationer under projektiden och samordna bibliotekens arbete med handlingsplaner mot hot och våld. Stockholm stad har ett incidentrapporteringsystem, RISK. Studien utfördes genom att RISKrapporter i Stockholms stad från bibliotek under 2009 och hur verksamheten sett ut under 2010 studerades (Kulturförvaltningen Stockholms stad, 2010).

I rapporten identifierades sju olika bibliotek identifierades som särskilt utsatta bibliotek och ingick i projektet. Olika risker hade identifierats utifrån de olika biblioteken. Arbetet utgick ifrån Arbetsmiljöverkets åtgärder mot hot och våld i arbetsmiljön. Gemensamt för flera av biblioteken i projektet är att man identifierat risker för störningar när stökiga ungdomsgäng kommer in på bibliotek eller när personer med beroendeproblematik kommer in på biblioteken, det kan vara berusade eller narkotikapåverkade personer (Kulturförvaltningen Stockholms stad, 2010).

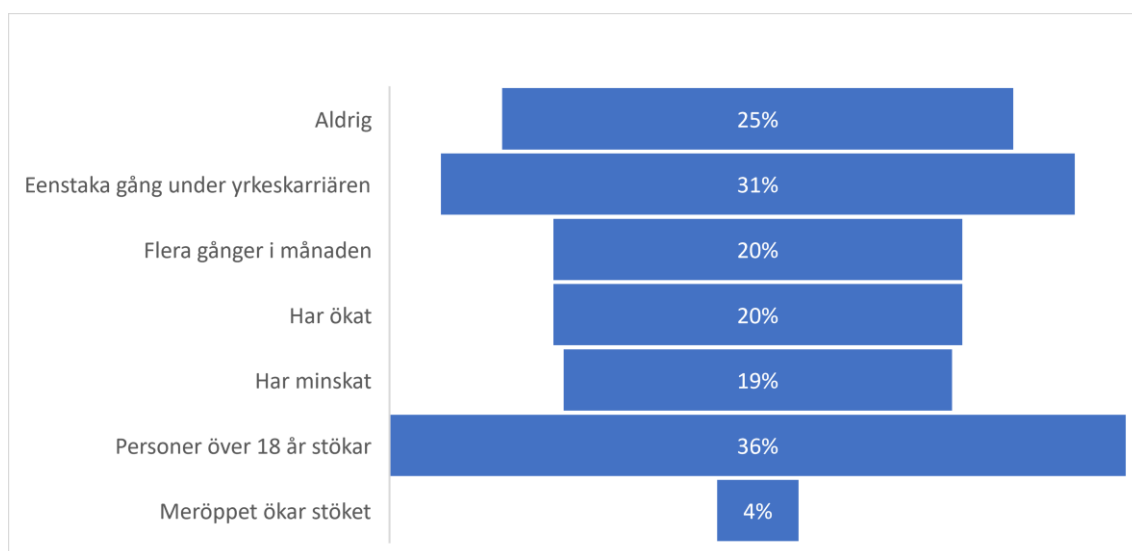
Förslag på åtgärder som togs fram för att minska ordningsstörningar var att skapa en gemensam policy för hur man hanterar stökiga besökare och skapa gemensamma ordningsregler som skulle gälla för alla stadens bibliotek. Att arbeta på att bli en del av lokalsamhället och skapa lokala nätverk lyfts också fram som en viktig del. Ytterligare åtgärder som föreslogs var att se över hur personal ute i biblioteket kan påkalla annan personals uppmärksamhet i exempelvis personalutrymmen (Kulturförvaltningen Stockholms stad, 2010).

2.1.3 Undersökning från Kulturnytt i P1 Sveriges Radio

Kulturnytt gjorde 2015 en undersökning bland bibliotek om social oro på bibliotek efter att en stor debatt om ökat stök på bibblan förekommit medierna. Undersökningen gick ut till 290 kommuner till bibliotekschef eller biblioteksansvarig. Svarsfrekvensen blev väldigt hög, 247 kommuner svarade och svarsfrekvensen var 85%. Huvudprincipen var att en kommun fick svara en gång, undantagna från detta var Malmö och Göteborg där det skickades ut till huvudbiblioteken, stadsdelsbiblioteken och områdesbiblioteken, i Malmö skickades det till 7 bibliotek och i Göteborg till 11 bibliotek (Sveriges Radio 2015b). I Malmö svarade samtliga bibliotek på enkäten och i Göteborg svarade 83 procent av biblioteken på enkäten. De flesta svaren kom in under juni eller juli. Svaren redovisas i figur 1. Med termen meröppet avses när biblioteken är öppna utan att det är bemannat och personer får tillgång till biblioteket med hjälp av sitt bibliotekskort (Sveriges Radio 2015a)

Figur 1

Kulturnytts undersökning 247 svarande, svarsfrekvens 85%

Kommentar: Andel i procent som upplever stök. Figuren är skapad av författaren utifrån de siffror som framkommer i Kulturnytts undersökning (Sveriges Radio 2015a). Behöver ej upphovsrättsligt tillstånd att publiceras.

Antalet incidenter som är rapporterade till arbetsgivarna i undersökningen var fram till sommaren 630 till antalet under 2015 och under hela 2014 var det 885 totalt (Sveriges Radio 2015a).

2.1.4 DIKs rapporter 2015-2021

Under denna rubrik redogörs för DIKs olika rapporter och all text under denna rubrik kommer från dessa källor (DIK, 2015) (Hamberg, 2017:2).

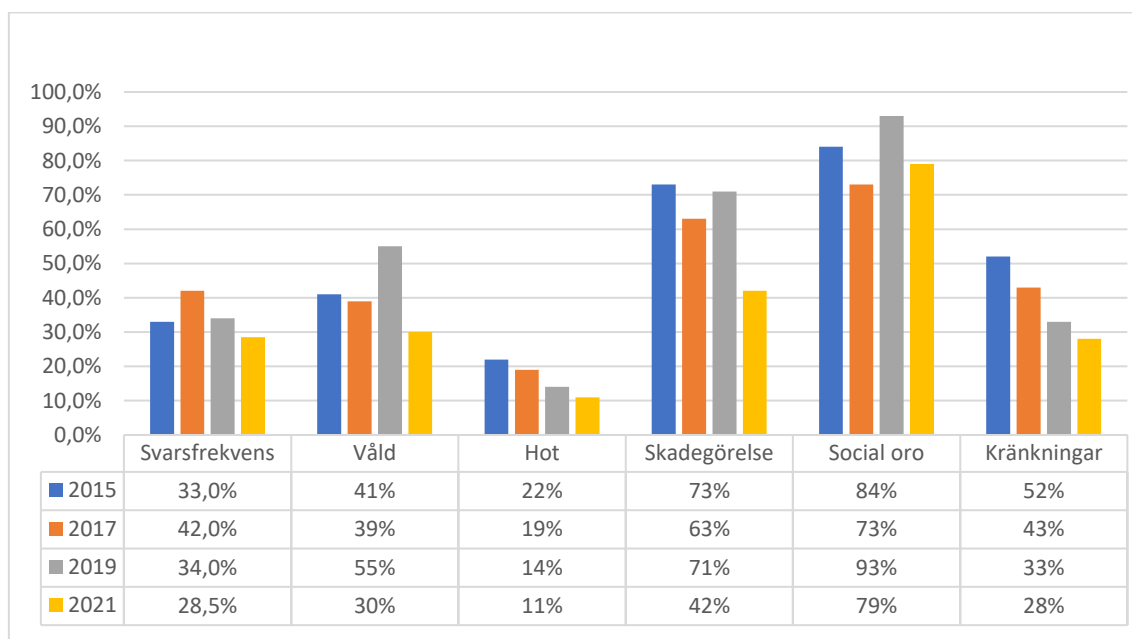
Den första rapporten av rapporterna från DIK (2015) då svarade 1832 personer på enkäten, 2017 svarade 1318 personer på enkäten (Hamberg, 2017:2) och den tredje rapporten 2019 svarade 1618 personer enkäten (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021;DIK, 2015; Hamberg, 2017:2). DIK har även gjort en rapport 2021, då en del bibliotek periodvis var stängda för allmänheten till följd av covidepidemin i samhället (Dahlin Alm, 2021) . Av de som svarat på undersökningar 2019 och 2021 jobbar 60 procent på folkbibliotek. För 2015 års och 2017 års rapport finns inte siffror för hur många av respondenterna som jobbar på folkbibliotek angivet däremot finns det siffror som visar hur många som svarat att en viss kategori av ordningsstörningar har förekommit på folkbibliotek.

Områden som valts ut med hänsyn till relevans för uppsatsens ämne är hot, våld, social oro, kränkningar och skadegörelse. Social oro definieras i rapporterna från 2017,2019 och 2021 som händelser som sker mellan besökare exempelvis grupper eller gäng som bryter mot bibliotekets regler, bråk eller enskilda individer. I första rapporten 2015 används inte uttrycket social oro utan oro och oordning på bibliotek. Då det definieras på samma sätt som social oro i de senare rapporterna redovisas detta som social oro i figur 2 nedan (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021;DIK, 2015; Hamberg, 2017:2).

Dessa delar av rapporten samt svarsfrekvensen för varje rapport visas i figur 2. Svarsfrekvensen visas i procent av totala antalet respondenter då siffror inte finns för hur många av de som arbetar på folkbibliotek som har svarat. Procentsiffrorna för övriga kategorier är den andel som svarade att det förekommit våld, hot, kränkningar eller social oro på folkbibliotek. Granskar man rapporterna ser det något annorlunda ut på det totala antalet respondenter i sin helhet i de kategorierna.

Figur 2

DIKs rapporter utifrån enkäter med biblioteksanställda 2015-2021

Kommentar. Andel i procent som upplever respektive kategori av ordningsstörningar. Figuren skapad av författaren utifrån siffrorna i DIKs rapporter

(Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021; DIK, 2015; Hamberg, 2017:2). Behöver inget upphovsrättsligt tillstånd för att publiceras.

Förebyggande åtgärder av arbetsgivare

Våld på arbetsplatserna har ökat fram 2019 för att sen minska under 2021 enligt undersökningarna. Undersökningarna redovisar vilka förebyggande åtgärder som har vidtagits av arbetsgivaren. I både 2017, 2019 och 2021 års rapport är exempel på åtgärder som vidtagits att utarbeta handlingsplaner, förbättra rutiner, samverkat med andra aktörer, installerat larmknapp vid exempelvis lånedisk och i extremfall stängt biblioteket. Larmknapp och direktnummer till väktare eller polis är återkommande i rapporterna, 2017 är det 54 procent av biblioteken som har detta, 2019 är det 65 procent som har detta och 2021 är det 70 procent av respondenterna som har svarat att de har detta. Utbildning av personal är också vanligt, i 2017 års rapport förekommer ingen specifik siffra men det återkommer i frisvar. I 2019 års rapport är det 52 procent av respondenterna som anger detta och i 2021 års rapport har 48 procent svarat ja på detta. För 2015 års rapport finns inga siffror angivna för dessa två kategorier (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021; DIK, 2015; Hamberg, 2017:2).

Hot

Andelen hot på folkbiblioteken har minskat över åren utifrån DIKs undersökningar. Samstämmigt för alla fyra rapporterna är att den övervägande delen hot förekommer vid besök på biblioteket. Det förekommer också att hot kommer via telefon, sms, epost och sociala medier. Det är dock en mindre andel av hoten som kommer den vägen (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021; DIK, 2015; Hamberg, 2017:2).

Social oro

En väldigt hög siffra kan observeras gällande social oro. I 2015 års undersökning framkommer det att detta är något som ökar på vintern när många söker sig till lokalerna för att få tak över huvudet. I 2017 års undersökning lyfts det att samhällsproblemen flyttar in på biblioteket och att ansvaret för att hantera detta hamnar hos bibliotekspersonalen. 69 procent av den totala andelen respondenter i undersökningen uppger att ett förändrat samhälle är en av de främsta orsakerna till att den här problematiken ökar. 2019 är resultatet samstämmigt med tidigare rapport att ett förändrat samhälle är huvudorsaken till social oro. Social oro har sjunkit något från 2021 men fortfarande är det 8 av 10 respondenter på folkbibliotek som har upplevt detta under året (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021; DIK, 2015; Hamberg, 2017:2).

Kränkningar

Även kränkningar har en relativt hög siffra. I 2015 års undersökning var det vanligaste att någon uttrycker sig kränkande mot dem deras roll som bibliotekarier eller sexistiska kränkningar. Det är vanligare med båda typer av kränkningar för kvinnor än för män. Sedan kommer i fallande skala respektlöst beteende såsom arrogans, förakt och olika typer av hot och våld. Även rasism och homofobi förekommer. Bilden bekräftas i undersökningen 2017 att det vanligaste är ifrågasättande av kompetens eller sexistiska tillmälen, något som hälften av respondenterna svarat. Siffrorna för detta är i paritet med varandra i 2017 och 2019 års undersökning. I 2021 års undersökning har kränkningarna minskat men det finns inte redovisat något i detalj vad kränkningarna

bestått i på samma sätt som i de andra rapporterna (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021; DIK, 2015; Hamberg, 2017:2).

Skadegörelse

Vad gäller skadegörelse framhålls det i 2015 års rapport att skadegörelse kan bestå av händelser som att tända eld på eller riva sönder böcker och urinera på hyllor. I 2017 års undersökning är det inte exakt definierat vad som avses med skadegörelse men det framkommer i ett citerat frisvar att biblioteket tycks vara till för de som förstör och stör och att bibliotekarier ska vara socialarbetare och föräldrar. I 2019 års undersökning framkommer det från rapporten att respondenter i frisvar skrivit att skadegörelse är exempelvis klotter, uriner, stöld och förstörelse av böcker och teknisk utrustning. Även uppbrutna dörrar, brännmärkning, eldning och nedskräpning förekommer (DIK, 2015; Hamberg, 2017:2; Dahlin, 2019)

2.1.5 Utredningen om tillträdesförbud

I utredningen om tillträdesförbud framgår att utredaren har sammanträtt med företrädare för kommunerna i Göteborg, Malmö och Stockholm angående hur situationen med arbetsmiljön ser ut på biblioteken. Det framkommer att det förekommer brott och ordningsstörningar på bibliotek och att problemen är större i socialt utsatta områden. Ordningsstörningar sker i form av att besökare blir aggressiva eller högljudda mot varandra men det är endast i undantagsfall som våldsamheter uppstår. Ungdomsgång stör ordningen genom högljutt och ibland våldsamt uppträdande. Det kan också förekomma försäljning av narkotika och i undantagsfall att besökare har tagit med sig kniv. Det framgår att knivincidenter har skett på bibliotek i Malmö och Göteborg (Straffrättsliga åtgärder mot tillgrepsbrott och andra brott DS:2019:1, 2019).

2.1.6 Rapport från Brottsförebyggande rådet

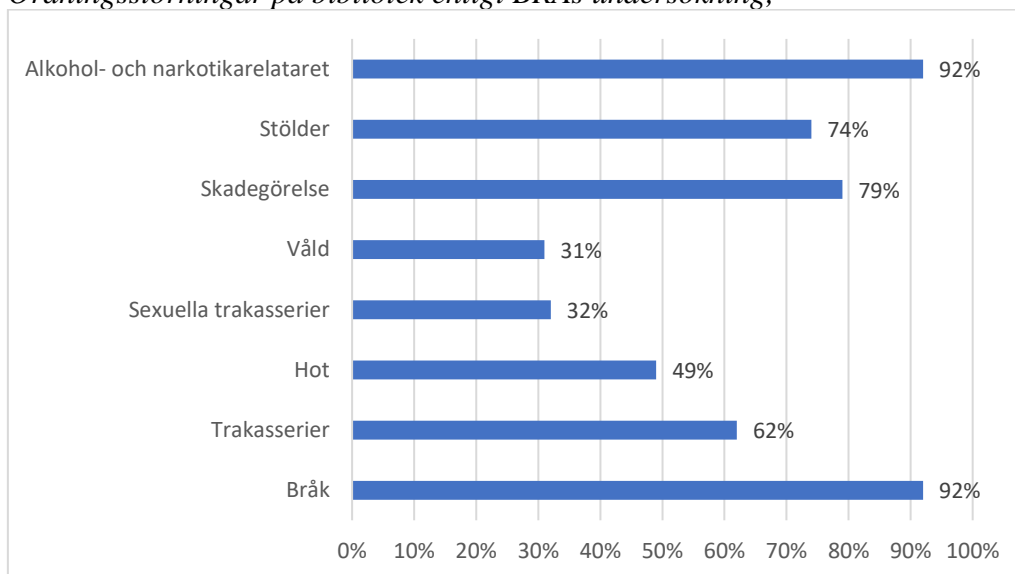
Regeringen gav brottsförebyggande rådet (BRÅ) ett uppdrag att kartlägga förekomsten av brott och ordningsstörningar på bibliotek och simhallar. Rapporten var tänkt att utgöra ett underlag till regeringen för om bibliotek och simhallar skulle omfattas av ett tillträdesförbud. Rapporten levererades till regeringen i september 2020. Antal semistrukturerade intervjuer var 39 med bibliotekarier på huvudbibliotek i 39 kommuner. I 13 av kommunerna var folkbiblioteket det enda tillgängliga biblioteket i kommunen. I övriga kommuner fanns flera bibliotek för allmänheten. Det ingick också i BRÅs uppdrag att inhämta synpunkter från Kungliga biblioteket, Svensk biblioteksförning, fackförbundet DIK och Sveriges kommuner och landsting. Ordningsstörningar 12 månader bakåt undersöktes i de semistrukturerade intervjuerna. Värt att notera som även BRÅ påpekar i sin rapport är att intervjuerna utfördes under perioden 6 april till 15 maj 2020. Tidsperioden för svaren sammanföll alltså med covid-19 pandemin och därför är det troligt att antalet incidenter är lägre än normalt under den här tiden. Detta är dock inget som BRÅ har undersökt (Beutgen Anna-Lena, 2020).

Hur utsatta biblioteken är varierar över landet. Alla 39 bibliotek har dock varit utsatta för ordningsstörningar och brott under 12-månadersperioden. Det finns hela skalan från tre bibliotek som relativt ofta, fler än 10 gånger, varit utsatta för ordningsstörningar till

minst utsatta biblioteken där det varit få störningar av den här typen. Gemensamt för de mest utsatta biblioteken är att de ligger i eller nära en större stad medan de bibliotek som är minst utsatta ligger på landsbygd eller i mindre kommuner (Beutgen Anna-Lena, 2020).

Figur 3

Ordningsstörningar på bibliotek enligt BRÅs undersökning,

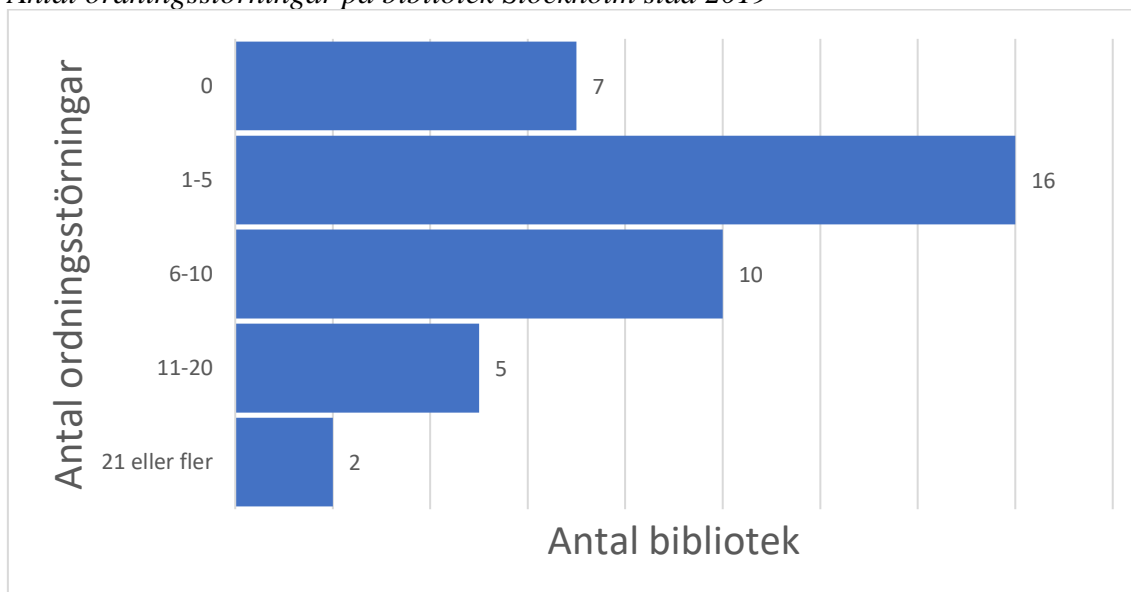

Kommentar. andel i procent som upplever ordningsstörningar, 39 bibliotek. Figuren skapad av författaren utifrån siffrorna som är presenterade i Brås undersökning (Beutgen Anna-Lena, 2020). Behöver ej upphovsrättsligt tillstånd att publiceras.

För att få en kompletterande bild har BRÅ tagit del av samtliga incidentrapporter på Stockholms totalt 40 kommunala folkbibliotek som gjordes under 2019. 33 bibliotek hade under den här perioden rapporterat någon brott- eller ordningsstörning totalt fanns 368 incidentrapporter att tillgå. Under 2019 hade folkbiblioteken i Stockholm 5 miljoner besökare. BRÅ påpekar i sin rapport att antalet incidentrapporter kan vara avhängigt personalens möjligheter att upptäcka ordningsstörningar. Det bibliotek som har flest incidentrapporter har till exempel en egen ordningsvakt anställd. Antalet bibliotek som haft ordningsstörningar och hur många ordningsstörningar som inträffat visas här i figur 4 (Beutgen Anna-Lena, 2020).

Figur 4

Antal ordningsstörningar på bibliotek Stockholm stad 2019

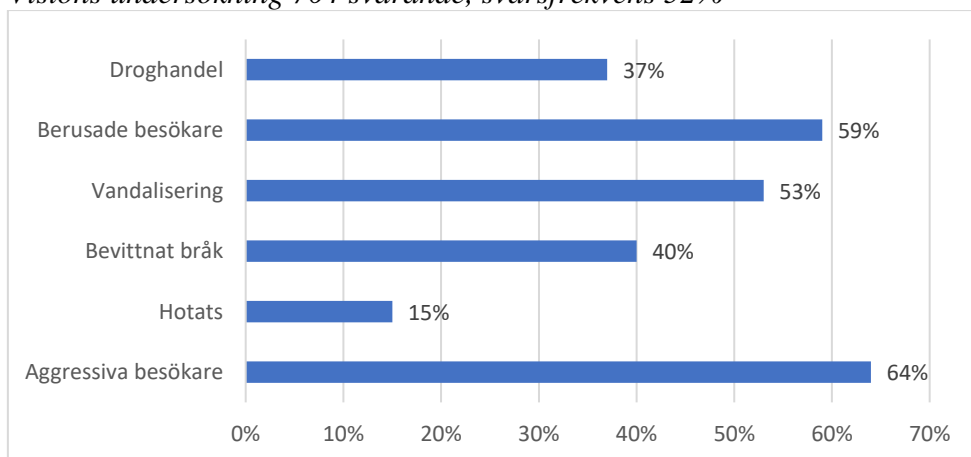
Kommentar. BRÅ granskade samtliga incidentrapporter från bibliotek i Stockholms stad 2019. Figuren skapad av författaren utifrån siffror i Brås rapport (Beutgen Anna-Lena, 2020). Behöver ej upphovsrättsligt tillstånd för att publiceras

2.1.7 Undersökning från fackförbundet Vision

Fackförbundet Vision gjorde en undersökning bland medlemmar som jobbar på bibliotek. Enkäten skickades till 1355 medlemmar och en övervägande majoritet av respondenterna jobbade på folkbibliotek. Undersökningen publicerades i oktober 2020. Här visas resultaten i figur 5 (Lohman & Mokthari, 2020).

Figur 5

Visions undersökning 704 svarande, svarsfrekvens 52%

Kommentar Andel i procent som har upplevt ordningsstörningar i respektive kategori. Figuren skapad av författaren utifrån de redovisade siffrorna i rapporten (Lohman & Mokthari, 2020). Behöver ej upphovsrättsligt tillstånd att publiceras.

2.2 Bibliotekens demokratiska uppdrag

Biblioteken har ett demokratiskt uppdrag, detta framkommer i förarbeten till grundlagen. I IFLA/Unescos folkbiblioteksmanifest (Unesco 1994) och bibliotekslagen (SFS 2013:801). I detta avsnitt redogörs för olika källor som visar hur bibliotekets demokratiska uppdrag ser ut och är förankrat i lagen.

2.2.1 IFLA och Unescos folkbiblioteksmanifest

IFLA är en organisation som grundades 1929 och har som mål att verka för och stödja tillgången av biblioteks- och informationstjänster. De vill också verka för att få en utbredd förståelse för att det finns ett värde för hög kvalitet på biblioteks- och informationstjänster samt representera bibliotekens medlemmar. Från början hade IFLA 15 medlemmar och Sverige var en av dem. Idag har organisationen 1500 medlemmar världen över och de håller en årlig konferens, World Library and information congress. Denna konferens har hållits i Sverige vid fyra tillfällen (IFLA, 2022; Svenska biblioteksforeningen 2000).

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) är en organisation inom FN för att öka samarbetet mellan medlemsländerna inom utbildning, vetenskap kultur och kommunikation. Detta är i syfte att vara fredsskapande. I Unescos stadgar framkommer att varje land ska ha en nationalkommission och i Sverige är detta Svenska Unescorådet (UNESCO, 2022a, Svensk biblioteksforening)

Unesco har kommit ut med ett folkbiblioteksmanifest år 1994 som är utformat i samarbete med IFLA. I manifestet står att medborgarnas möjligheter att delta i utvecklande av demokratin är beroende av en fullgod utbildning, och fri och obegränsad tillgång till kunskap och att folkbiblioteket är ett lokalt kunskapscentrum (Unesco 1994)

2.2.2 Grundlagen och bibliotekslagen

Sveriges rättsliga system är hierarkiskt där grundlagarna och regeringsformen är den överordnade lagen. Därefter kommer övriga lagar, riksdagens förordningar, föreskrifter och allmänna råd. I regeringsformen stadgas grundlagarna. Under denna kommer övriga lagar, föreskrifter, och allmänna råd. Grundlagarna står över alla andra lagar. Det innebär att det som stadgas i en lag som exempelvis bibliotekslagen (SFS 2013:801) aldrig får stå i strid med det som framkommer i grundlagarna (*Rättskällor och lagstiftningens hierarki*, 2022). Detta innebär att när ett bibliotek bedriver sin verksamhet ska de göra det utifrån de lagar och övriga föreskrifter som finns.

1974 beslutades det om en ny regeringsform i Sverige. I förarbetet till denna nämns bibliotek särskilt. Det finns ett avsnitt om medborgarnas rätt till information. Att kunna nå fram till allmänheten beskrivs som en förutsättning för upplysning och meningsutbyte. Det framhålls att möjligheter för allmänheten genom lån på bibliotek, genom inköp eller på annat sätt bereda sig tillgång till information är en viktig del för att alla ska kunna få tillgång till information. (*Grundlagsberedningen ny regeringsform, ny riksdagsordning (SOU 1972:15)*).

I regeringsformen stadgas det i första paragrafen att all offentlig makt i Sverige utgår från folket och att den offentliga makten utövas under lagarna. I andra paragrafen framkommer att det allmänna ska verka för att demokratin idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Alla människor ska kunna uppnå jämlikhet och delaktighet i samhället (*Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform, 2022*).

Bibliotekslagen (SFS 2013:801) reglerar all offentlig biblioteksverksamhet i Sverige. Lagen ändrades senast 2013. I förarbetet till ny bibliotekslag framhålls bibliotekens bidrag till det demokratiska samhällets utveckling. Demokratin fördjupas om människor är välinformerade och får då bättre möjligheter till ”insyn, inflytande och deltagande i den demokratiska processen” (proposition 2012/13:147 s. 13). Detta tar sig uttryck i andra paragrafen som är ändamålsparagrafen där det stadgas det att biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling. De ska bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. En stor förändring gentemot den tidigare gällande lagen är att det nu finns en skrivning i andra paragrafen om att bibliotek riktar sig alla. I den tidigare gällande versionen av lagen stod det att bibliotek riktar sig till medborgare. Särskilt om folkbibliotek står det i sjätte paragrafen att folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla (Bibliotekslag SFS 2013:801).

2.3 Lagförslaget om tillträdesförbud på bibliotek

2.3.1 Hur går det till att utarbeta ett lagförslag?

En lag i Sverige blir till genom att antingen regeringen lämnar en proposition eller en ledamot av Sveriges riksdag som inte sitter i regeringen lämnar en motion till riksdagen. Detta har ibland föregåtts av en utredning som benämns statens offentliga utredningar (SOU). SOUn går ut på remiss till relevanta organisationer i samhället och svar inväntas av dessa på remissen. Därefter skriver regeringen ner sitt förslag i en proposition och skickar lagförslaget till lagrådet som får granska om det finns några juridiska problem med lagen. Ett lagförslag måste exempelvis stämma överens med grundlagarna, inte gå emot rättssäkerheten och det måste också säkerställas att medborgare behandlas rättvist (Riksdagen beslutar om lagar, 2022).

2.3.2 Lagförslaget om tillträdesförbud till bibliotek och simhallar

Regeringen kom med lagförslaget i en proposition till riksdagen efter att utredningen varit ute på remiss, i denna föreslås en ändring i lagen om tillträdesförbud så att denna även innefattar tillträdesförbud till simhallar och bibliotek. Lagrådets synpunkter har inhämtats och de lämnade förslaget utan invändningar mot lagen (proposition 2021/22:108.).

I propositionen tas rätten att vistas på allmän plats upp. Bland annat hänvisas till ett beslut från justitieombudsmannen (JO) där denna uttalade sig 2009 att en kommun hade förbjudit en person att vistas på bibliotek efter att personen hade uppträtt våldsamt och stökigt. Detta konstaterade JO var i strid med dåvarande Bibliotekslagen (SFS 2013:801) som då tolkades som att bibliotek ska vara öppet för allmänheten. Efter det har bibliotekslagen ändrats. Kommuner kan ha ordningsregler för bibliotek och de

besökare som inte följer dessa kan avvisas. Men kommuner kan inte med stöd av lagen förbjuda en person att besöka ett bibliotek. Det vill man komma tillrätta med i och med detta lagförslag. Det tas också upp fråga om bibliotekens demokratiska uppdrag. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets. Bibliotek har en särskild betydelse för de grupper som saknar ekonomiska eller andra möjligheter att själv köpa eller hitta medier (Proposition 2021/22:108)

2.3.3 Vad var remissinstansernas återkoppling på lagförslaget?

I regeringens proposition framkommer återkopplingarna från remissinstanserna. Remissinstanser som är positiva till förslaget, bland annat Sveriges kommuner och landsting, enskilda kommuner som Göteborg, Borgholm och Burlöv, Borås och även Ångermanlands tingsrätt och Polismyndigheten tillstyrker att det införs en reglering. Flera remissinstanser pekar på att det finns problem på bibliotek och simhallar i form av hot, våld, skadegörelse och otrygghet för personal och besökare. Det innebär även ökade kostnaderna för kommunerna. Flera av remissinstanserna som ställer sig positiva framhåller övriga medborgares rätt till en trygg och säker miljö på dessa platser. Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Polismyndigheten pekar också på att en viktig del av behovet av lagen är att anställda inte ska behöva utsättas för våld, hot och olika former av kränkningar på sin arbetsplats. Detta är ett påtagligt arbetsmiljöproblem. (Proposition 2021/22:108).

I propositionen (2021/22:108) framkommer att flera remissinstanser inom biblioteksvärlden avstyrker ett tillträdesförbud, bland andra DIK. Kungliga biblioteket och svensk biblioteks förening. Även flera kommuner avstyrker ett tillträdesförbud, exempelvis Falkenberg, Gislaved och Luleå (proposition 2021/22:108)

DIK och Svensk biblioteks förening påpekar att biblioteken ska vara en plats dit allmänheten kan gå och vara öppet för alla och att ett tillträdesförbud skulle hindra detta. Svensk biblioteks förening påpekar också i sitt remissvar att det skulle uppstå praktiska frågor. Bibliotek har inga inpasseringskontroller eller är bemannade med vakter i normalfallet. Då blir det personalen på bibliotek som ska se till att tillträdesförbudet upprätthålls. Detta menar de inte är en önskvärd situation (proposition 2021/22:108).

Det framkommer också en bild av att bibliotekslokaler används till flera ändamål som t.ex. vallokaler för allmänheten och även till medborgartjänster varför ett tillträdesförbud skulle vara inskränkande av det skälet, detta framhåller både DIK och Malmö kommun-. Malmö kommun framför också att ett tillträdesförbud innebär hinder för den enskilde att kunna tillgodogöra sig fri information, kunskapsbildning och åsiktsbildning (proposition 2021/22:108).

Inom rättsväsendet så avstyrker flera remissinstanser ett tillträdesförbud. Detta är exempelvis Hovrätten för Övre Norrland, Stockholms tingsrätt, Åklagar myndigheten och Sveriges Domareförbund. Dessa remissinstanser tycker inte att underlaget i utredningen ger stöd för att det finns något påtagligt behov av lagstiftning. Hovrätten och Åklagar myndigheten framhåller också att de inte tror att reglering om

tillträdesförbud på ett effektivt sätt kan hantera de behov som finns (proposition 2021/22:108).

2.3.4 Regeringens slutsatser om lagförslaget

Trots att ett flertal remissinstanser har invändningar mot införandet av ett förbud och att tunga juridiska remissinstanser som hovrätten, åklagarmyndigheten och domareförbundet inte tycker att underlaget ger stöd för behovet av lagstiftningen drar regeringen slutsatsen att det finns ett behov av denna. Regeringen hänvisar bland annat till BRÅs undersökning som visar på att samtliga 39 bibliotek i undersökningen har varit utsatta för ordningsstörningar och de framhåller även att DIKs undersökningar visar på att det finns ett stort problem med ordningsstörningar. En annan slutsats som dras är att det finns ett behov av lagstiftningen bland annat med hänsyn till personalens arbetsmiljö med våld, hot och kränkningar som utgör ett arbetsmiljöproblem. De påpekar också att biblioteken har en särskild demokratisk funktion och som också flera remissinstanser har framhållit måste varje medborgares rätt att vistas på platsen på ett tryggt och säkert sätt värnas (proposition 2021/22:108).

Regeringen framhåller att även om ett tillträdesförbud skulle hindra en person från att ta del av bibliotekets utbud på plats finns fortfarande en möjlighet att ta del av bibliotekets digitala tjänster och låneutbud. En annan aspekt är att ett tillträdesförbud är begränsat i tid och har sin grund i att en person grovt har misskött sig tidigare. Sammantaget gör detta att det inte är oproportionerligt stora konsekvenser för en person som får ett tillträdesförbud (proposition 2021/22:108).

2.3.5 Vad säger DIK om lagförslaget?

DIK har i sin rapport om arbetsmiljön för 2021 ägnat en del om lagförslaget om tillträdesförbud på bibliotek. Portning alltid måste vara en sista utväg för biblioteken och att om det införs behöver det genomföras med största försiktighet. Detta med tanke på att bibliotekens öppna och demokratiska funktion inte får urholkas. DIK framhåller också att de anser att det är avgörande att ett tillträdesförbud alltid kombineras med andra insatser till exempel från socialtjänst och psykiatri. DIK kommenterar också att lagförslaget tar sikte på alla typer av bibliotek men att tillträdesförbud bara ska vara möjligt för den som är 15 år och uppåt. DIK anser att det inte ska vara möjligt att utfärda tillträdesförbud för en person till ett skolbibliotek och likställer detta med att utesluta någon från ett klassrum. De framhåller också att om detta lagförslag träder i kraft som lag aldrig får vara en väg för politikerna att smita undan sitt ansvar i frågan om social oro på biblioteken. DIK skriver i en avslutande kommentar att det är viktigt att komma åt grundorsakerna till social oro på bibliotek. Detta behöver lösas genom satsningar på och samarbete med de verksamheter som jobbar med samhällets utsatta, t.ex. missbruksvård, psykiatri, medborgarkontor och socialtjänst (Dahlin Alm, 2021).

3. Tidigare forskning

Den här studien placerar in sig i en kontext av forskning om dels bibliotekens demokratiska uppdrag och dels om arbetsmiljön på bibliotek. I detta avsnitt i uppsatsen finns en redogörelse för en del av den forskning som finns inom respektive område. En

övervikt av redovisad forskning av arbetsmiljö i förhållande till forskning om det demokratiska uppdraget finns. Detta har sin grund i att det varit problematiskt att hitta forskning om arbetsmiljö och bibliotek i en svensk kontext varför paralleller har fått dras till internationell forskning samt forskning om arbetsmiljö i offentliga miljöer i Sverige. I denna delen presenterar jag tidigare forskning. I uppsatsens avsnitt resultat och diskussion kommer jag att använda mig av relevanta begrepp från forskningen och relatera till min empiri.

3.1 Forskning om bibliotekens demokratiska uppdrag

För att få fram relevant forskning om det demokratiska uppdraget har jag sökt på "democracy library" "bibliotek demokrati" "democratic librarianship" i LISTA, LISA och Web of Science, Jag begränsade det till artiklar som var peer reviewed.

När folkbiblioteken diskuteras i nordisk och svensk kontext sätts fokus återkommande på den senaste svenska bibliotekslagen (SFS 2013:801) och de bibliotekslagar som nordiska länder har. Lagarna betonar bibliotekets demokratiska uppdrag och det faktum att det inte blev lagstadgat förrän 2014 trots att biblioteket alltid har varit starkt förknippat med demokrati historiskt. En annan gemensam nämnare är att IFLAs folkbiblioteksmanifest berörs (Dahlquist Olsson, 2019; Koizumi & Larsen, 2022) Det finns fler forskare som sätter in bibliotekens demokratiska uppdrag och dess koppling till lagarna se exempelvis Katarina Michinik (2018) och Johanna Rivano Eckerdal (2017). Dessa tas inte upp specifikt i min forskningsgenomgång men nämns för att visa på att detta är en utbredd uppfattning bland forskare inom fältet.

Lisa Olsson Dahlquists avhandling (2019) berör folkbildning och delaktighet med ett fokus på den digitala samtiden vi lever i men redogör också för ett historiskt perspektiv på bibliotekens framväxt i Sverige och den starka koppling till demokrati som folkbiblioteken har haft historiskt. Genom den nuvarande bibliotekslagen (SFS 2013:801) som trädde i kraft 2014 blev bibliotekets demokratiska uppdrag uttalat i lagen. Genom detta förankrades lagen i Sverige för första gången i Unescos folkbiblioteksmanifest. Hon menar att detta kan hjälpa till att bidra till att synliggöra bibliotekens demokratiuppdrag för den styrande makten som beslutsfattare och politiker i att politiker legitimerar bibliotekens roll med hänvisning till det demokratifrämjande uppdraget (Dahlquist Olsson, 2019).

Lisa Olsson Dahlquist (2019) lyfter också fram demokrati som en kommunikativ process. Besökare kan ha motstridiga åsikter och krav för att få tillgång till bibliotek och det är en utmaning för personalen att möta den typen av konflikt om personalen inte är rustad för det. Hon lyfter också i avhandlingen att ett dilemma som kan uppstå är att biblioteket är ett öppet rum men bibliotekets demokratiska uppdrag kan kollidera med besökare som fritt uttrycker sina åsikter (Dahlquist Olsson, 2019).

Håkon Larsen och Masanori Koizumi (2022) har i artikeln "Democratic librarianship in the nordic model" studerat nordiska bibliotek och det demokratiska uppdraget. Det är en kombinerad studie med observationer och intervjuer på nordiska bibliotek. De lyfter fram att nordiska bibliotek har stöd i lagen att de har ett demokratiskt uppdrag och att politikerna därigenom ser dem som en demokratisk arena och stödjer deras aktiviteter.

Nordiska bibliotek används i en rad olika aktiviteter för att vara en publik plats för diskussioner om demokrati. Detta görs genom till exempel utställningar som kan vara kontroversiella som Tromsøs biblioteks ”Döda pennor” som var en utställning av fotografier och artiklar från 42 ryska journalister som mördats under åren 1996-2007. Biblioteket ville genom utställningen stimulera till en diskussion om yttrandefrihet. Forskningen lyfter också fram att även politiska partier, ungdomsgrupper från t.ex. universitet och gymnasier använder biblioteket som en arena för diskussioner och möten och forskarna menar då att detta blir en öppen arena för politiska diskussioner. De framhåller också att bibliotekarierna i de fallen är neutrala och inte uttrycker sina egna åsikter. Forskarna menar att nordiska bibliotek spelar en viktig roll för att skydda åsiktsfrihet och stödja kritiskt tänkande (Koizumi & Larsen, 2022).

I forskningsartikeln ”Overcoming social divisions with the public library” har tre forskare gjort en bred litteraturstudie hur folkbiblioteken gör för att hjälpa till att övervinna sociala klyftor mellan olika grupper i samhället. De har observerat ett mönster och delar upp de observerade klyftorna i tre olika kategorier, digitala, ekonomiska och demografiska. Digitala klyftor mellan människor minskas av folkbiblioteken då de kan erbjuda gratis tillgång till digital information på exempelvis internet. Idag finns skillnader i samhället som gör att inte alla har tillgång detta och då pekar de på att detta är en av de främsta ansträngningarna som folkbiblioteken gör för att överbrygga digitala skillnader mellan människor i samhället och underlättar studier, kommunikation och ger tillgång till information till mindre gynnade grupper i samhället (Igarashi et al., 2022).

Vad gäller ekonomiska klyftor pekar de på att exempelvis folkbibliotek ger barn från mindre bemedlade familjer en möjlighet att komma dit på loven och få tillgång till böcker och läsfrämjande verksamhet. Detta är viktig då forskning visat på en nedgång i läskunnighet under de perioderna för barn som kommer från mindre bemedlade familjer när de har jämförts med barn från bättre bemedlade familjer. Dessutom kommer hemlösa till biblioteket och enligt forskning har många hemlösa uttryckt att de uppskattar bibliotek då det är en plats de kan gå till och det är öppet för alla. Till folkbiblioteken kommer också grupper av invandrare, mindre bemedlade och äldre personer. Kunskapen är därmed öppen för alla i samhället oavsett social status. Detta gör också att folkbibliotek är en plats dit alla kan gå och alla medborgare i samhället möts och där man kan träffa personer som har andra värderingar och intressen än de man själv har. Detta underlättar också den sociala integrationen. Forskarnas slutsatser är att folkbiblioteken hjälper till att minska ojämlikheten i samhället och biblioteken blir en plats där interaktion mellan personer från olika samhällsklasser främjas (Igarashi et al., 2022).

3.2. Forskning om arbetsmiljön på bibliotek

Detta är ett område som inte har belysts av forskare. Det har gjorts en masteruppsats vid Borås högskola i biblioteks- och informationsvetenskap som är enkätstudie om våld och trakasserier mot personalen på svenska folkbibliotek (Johansson, 2015). Detta är ett arbete på avancerad nivå där man faktiskt har undersökt våld och hot på svenska folkbibliotek genom en enkätstudie varför jag bedömer den som mycket relevant för min studie. Under studiens gång har jag till följd av detta fått vända blicken utåt och ta

ett större perspektiv på detta. Forskning har gjorts på detta internationellt och det finns också forskning om arbetsmiljö i offentlig sektor i Sverige. Bibliotek är en del av den offentliga sektorn och i högsta grad en del av det offentliga rummet genom att alla har fritt tillträde. Därför har jag bedömt att det varit relevant att ta med forskning om arbetsmiljö i offentliga miljöer.

3.2.1 Forskning om arbetsmiljö i offentliga miljöer

Presentationen av forskningsöversikten är inte begränsad till en specifik bransch eller område utan ett bredare grepp har tagits. Det är begränsat till Sverige då jag velat kunna dra jämförelser i en svensk kontext. För att få fram artiklar och relevanta rapporter har jag sökt i Borås högskolas databas PRIMO på ”våld hot offentliga miljöer” ”arbetsmiljö offentlig sektor”, ”violence threats public sector Sweden”, ”våld hot butiksanställda”, ”violence threats stores sweden”, ”arbetsmiljö butiker”, ”arbetsmiljö handelsanställda”, ”arbetsmiljö handels”. Artiklar har begränsats till att vara peer reviewed.

På arbetsmiljöverkets hemsida återfanns en intressant kriminologisk forskningsöversikt som var gjord av tre forskare som jag bedömde var relevant för min uppsats. Den här forskningsöversikten siktar inte på att vara fullständig. Forskning från kriminologi tas in i den här forskningsöversikten då det är intressant att titta på mekanismer bakom varför det arbetsrelaterade våldet ökar och vad som uppfattas som våld av arbetstagare.

I artikeln ”Det ökade våldet i arbetslivet, en analys utifrån de svenska offerundersökningarna” har en viktig faktor pekats på för statistiken om våld i arbetslivet och forskningen kring detta. En handling som anmäls och rapporteras men arbetstagaren inte har uppfattat som våld kan aldrig hamna i statistiken om våld. Därför är en viktig fråga inom forskningen vad som faktiskt uppfattas som våld och hur detta definieras och också observera hur synen på detta förändras över tid. Artikeln studerar våld i arbetslivet utifrån undersökningar som Statistiska centralbyrån (SCB) gör där 6000 respondenter intervjuas årligen om bland annat arbetsmiljön. I undersökningarna ställs bland annat frågan om våld i arbetet under de senaste 12 månaderna och de som svarar ja får följdfrågor om det orsakats av våld och hot. Forskarna utgår från undersökningar 1984-1985, 1992-1993 samt 2000-2001 (Felipe, Wikman, Nilsson, 2007).

Fem yrkesgrupper som enligt artikeln tidigare forskning visar är högriskyrken för en utsatthet för hot och våld är anställda inom skola, handel, vård, socialtjänsten och övervakningsyrken. Det finns även kategori som kallas övrig men specificeras inte närmare i artikeln. I dessa fem yrken som är mer utsatta än andra har anställda olika relationer till dem de möter och dessa fem yrken motsvarar 27 procent av samtliga yrkesverksamma men står för 55 procent av de som har blivit utsatta för våld. De som jobbar med övervakning har högst utsatthet där var femte i denna kategori uppger att de varit utsatta för våld. Därefter kommer gruppen som är anställda inom skola, social- och sjukvård där var tionde respondent uppger en utsatthet för våld. Det har skett en ökning av våld för de sistnämnda grupperna och där pekar forskarna på att de under 1990-talet hade en försämring i arbetsmiljön såsom nedskärningar i personalstyrka och nedläggningar av institutioner inom hälso- och sjukvård samt en högre press på

arbetstagare. Men de pekar också på att en ökning av hot och våld kan observeras redan innan det började bli försämrade arbetsmiljöförhållanden inom dessa yrkeskategorier. Det gör att resultaten inte är entydiga (Felipe et al, 2007).

Enligt Arbetsmiljöverkets kriminologiska kunskapsöversikt om våld i arbetslivet har följande faktorer betydelse för hur mycket våld och hot som anmäls: hur anmälningsrutiner ser ut, vilken anmälningsbenägenhet det finns och samhällets syn på våld och hot. Översikten visar också att klientrelaterat våld främst förekommer inom vård- och övervakningsyrken och är sammankopplat med klienter, patienter eller intagna och att i yrket utöva kontroll eller makt och att riskerna för våld som är kopplat till arbetsplatsen ligger på flera olika nivåer. Riskfaktorer påverkar varandra vilket gör att det inte finns en enskild riskfaktor som går att peka ut som ensamt orsakande riskfaktor för våld, exempelvis ensamarbete (Wikman et al., 2010).

3.2.2 Forskning om arbetsmiljö och bibliotek internationellt

Den här forskningsgenomgången siktar inte på att vara fullständig utan artiklar som redogör för forskning som tar sikte på bibliotekariers arbetsmiljö och utsatthet har inkluderats. Redogörelsen rör situationer som uppstår när besökare förstör egendom, utsätter bibliotekariers för fysiska och verbala attacker och vad som är möjliga åtgärder för bibliotek för att komma tillrätta med problemen samt vilka grupper som forskare identifierat som står för ordningsstörningar. Det finns ett anglosaxiskt uttryck som heter problem patrons (Johansson, 2015) och vid sökningar på detta kombinerat med bibliotek fick jag många relevanta träffar. Patrons kan fritt översättas med besökare. Jag har även gjort sökningar på ”violence library”, ”damage library” och ”crimes library” i databaserna LISA, LISTA och Web of Science.

Artiklar som redovisas är studier där forskare har gjort stora studier på många bibliotek och artiklar som är flitigt citerade av senare forskare har valts ut. En del äldre forskning har tagits med som exempelvis en studie från 1982 (Lincoln & Lincoln, 1982). Jag har bedömt att den är relevant att ta med denna då det dels är en väldigt stor studie på många bibliotek, dels att jag vill undersöka om samma typ av problem som de tidiga studierna uppvisar finns över tid vilket jag kommer att beröra ytterligare i min analys. Studien är flitigt citerad och hänvisad till i senare forskning varför man kan dra slutsatsen att det är en viktig studie på området. Jag stannade i min genomgång av tidigare forskning när jag började se en mättnad i materialet, forskarna beskrev liknande problematik, studierna hänvisade mycket tillbaka till varandra och det framkom inte så mycket nytt i studierna.

Det finns en problematik att ta internationella studier och dra direkta slutsatser till svenska bibliotek då folkbibliotek är organiserade på olika sätt i olika länder och har olika förutsättningar. Då jag vill se tendenser och om det finns likartade problem har jag försökt från varje studie lyfta ut det som berör våld, social oro och stök, vandalisering samt vilka åtgärder som visat sig verksamma att vidta av arbetsgivare.

Trakasserier mot personal

Hanna McGrath och Anne Goulding (1996) redogör för att den vanligaste formen av trakasserier som personalen blev utsatt för var verbala påhopp. Även sexuella

trakasserier var vanliga. Barbara Pease (1995) identifierar i sin studie psykiska och sexuella trakasserier såväl som fysiskt våld, detta har även Ewing (1994) och Lincoln och Lincoln (1982) identifierat. Hanna McGrath och Anne Goulding (1996) har i sin studie sett att rena handgripligheter var ovanligare men t.ex. händer det att besökare förstör och orsakar stora kostnader för biblioteket.

Grupper av besökare som kan skapa problem

I en studie identifieras några olika grupper som ”problem users” (McGrath & Goulding, 1996, s. 6). De grupper de har identifierat är personer med missbruksproblematik, unga besökare i gäng, besökare som blir arga av olika skäl och personer med psykiatrisk problematik som lever i samhället runt biblioteket. Enligt Silkes (2015) studie är det dock inte vanligt att en person med psykisk ohälsa står för exempelvis stöld eller vandalism utan detta sker när besökare är oaktsamma eller helt enkelt tycker att de kan ta något som är gratis, t.ex. skära ut hela sidor med bilder ur en bok (Silke, 2015). Två områden för vandalisering är dels stölder av och vandalisering av böcker samt vandalisering av utrustning på biblioteken (Ewing, 1994; Lincoln & Lincoln, 1982).

Förebyggande åtgärder

Incidenter rapporteras till viss del men det kan också finnas ett mörkertal, särskilt vad gäller verbala påhopp då detta ofta ses som en del av arbetet och exempelvis togs vid veckomöten (McGrath & Goulding, 1996). Många tycker inte att verbala påhopp ska ses som en del av arbetet men det är mycket som tyder på att det är ändå är på väg åt det hållet (Farrugia, 2002). Det är inte heller alltid det finns system för att rapportera incidenter vilket gör att det blir en statistik som inte är helt rättvisande. Forskning visar att det är viktigt att ha ett incidentrapporteringssystem på plats och att det finns bra rutiner för att ta hand om incidenter där personalen blivit utsatt (McGrath & Goulding, 1996). För att statistik ska bli rättvisande är det viktigt att all personal görs uppmärksamma på hur biblioteken rapporterar incidenter som rör våld och hur de definieras. Då kan de utgöra ett bra verktyg för att bygga upp kvantitativa data över tid och få en rättvisande bild över detta (Farrugia, 2002).

Ett flertal studier pekar också på vikten av att all personal på biblioteken får utbildning i hur de ska hantera situationer när besökare blir fysiskt eller verbalt aggressiva för att kunna förutse situationerna och därigenom kunna lugna ner dem innan situationen eskalerar. Det är viktigt att involvera all personal på biblioteken i säkerhetsarbetet (McGrath & Goulding, 1996; Farrugia, 2002; Pease, 1995; Lincoln & Lincoln, 1982).

Att jobba med lokalens design så att inte utrymmen står obevakade och att personalen kan ha en god överblick över lokalen är ett sätt att minska stölder och vandalism på biblioteken. Personalen kan också få utbildning i hur de kan uppmärksamma försökt till stölder under arbetstid och utbildning i hur de kan agera när personer är utåtagerande (Ewing, 1994; Pease, 1995).

Ibland har det lyfts tankar om att införa säkerhetssystem i form av ett bibliotekskort som man drar som krav på inpassering till biblioteket men detta utmanar bilden av biblioteken som öppna och välkomnande för alla vilket traditionen bjuder och det blir en konflikt mellan öppna bibliotek och säkerhet för besökare och anställda (Farrugia, 2002).

3.2.3 Forskning om arbetsmiljö på bibliotek i Sverige

Det saknas i princip forskning om arbetsmiljö och bibliotek i Sverige men det har gjorts ett arbete på avancerad nivå i form av en masteruppsats om hot och våld på svenska folkbibliotek som jag kommer att redogöra för här (Johansson, 2015). En annan uppsats på magisternivå som studerat mediedebatten kring social oro på bibliotek kommer jag också att redogöra för (Balla Harmath, 2018) samt en uppsats som bygger på intervjuer med fem bibliotekarier om våld, hot och social oro av Paula Rooth (Rooth, 2021). I brist på annat material redogörs därför för dessa uppsatser här även om det är mindre studier än vad forskning brukar bestå av. Jag har valt ut dessa uppsatser då de har olika undersökningsmetoder och de därmed kan ge både en bild på bredden genom enkätstudie, en bild av mediedebatten genom att tidningsartiklar granskats och en djupare förståelse av problemen då en uppsats är gjord med intervjuer som metod.

Helena Johanssons masteruppsats är en undersökning om våld och hot på svenska folkbibliotek. 60 bibliotek fick enkäter, dessa var utvalda med slumpmässigt urval. Frågorna gällde perioden för 2012. Svarefrekvensen låg på 63 % eller 38 respondenter. Av dessa var 23 stycken folkbibliotek, övriga respondenter var folkbibliotek som var integrerade med skolbibliotek. Enkäten riktade sig till bibliotekschefer men de uppmanades ta hjälp av kollegor om de inte var insatta i en fråga. Respondenternas bibliotek var i större utsträckning belägna på mindre orter och jämfört med riksgenomsnittet för bibliotek och det saknades helt respondenter från orter med invånarantal över 250 000 invånare (Johansson, 2015).

I studien framkommer låga resultat på antalet incidenter relaterat till folkbibliotek. Det är exempelvis bara folkbibliotek, med undantag av en incident, med invånarantal på över 14 000 som har varit drabbade av incidenter. Trakasserier har drabbat 3 av 38 bibliotek och antal ingripanden på bibliotek uppgår till 2 av 38, för sexuella trakasserier har 2 av 38 respondenter drabbats av detta och antalet ingripanden till följd av detta har inträffat på 1 av 38 bibliotek. Alla respondenter utom en svarade på frågan om våld vilket innebar 37 respondenter. Våld har 2 av 37 respondenter drabbats av och det har lett till ingripanden på 1 av 37 folkbibliotek. För de integrerade biblioteken har det inte inträffat några incidenter utan siffran uppgår till noll för våld. Det framkommer i kommentarer som respondenterna har fått lämna att bibliotek som inte uppgett att några incidenter har inträffat ändå kommenterat att de har problem med ”bus, ungdomsgäng som beter sig mindre lämpligt och missbrukare som stört andra besökare” (Johansson, 2015, s. 57). Det har inte gått att utläsa i kommentarerna vad exakt detta rör sig om och därför inte gått att definiera som våld. Sju kommentarer kom från respondenter som inte uppgett några ordningsstörningar alls i enkätfrågorna. Studien visar också att val av utbildning för personalen också kan spegla en större problematik, exempelvis har drygt hälften av biblioteken i studien utbildat personalen i att hantera besökare som är besvärliga på något sätt. På drygt två tredjedelar av de 38 bibliotek som har svarat på enkäten finns rutiner för hur personal skulle hantera aggressiva besökare. (Johansson, 2015).

I magisteruppsatsen som Emilia Harmath Balla (2018) har skrivit framkommer den bild som medier har framställt av social oro på bibliotek under 2015. 27 nyhetsartiklar som

är publicerade under 2015 har granskats. Det framkommer tydliga problem i samband med social oro. Stök, våld, trakasserier, hot, skadegörelse och nedskräpning på bibliotek tas upp i artiklarna. Social oro har lett till en försämrad arbetsmiljö genom att personalen upplever stress, rädsla och känner sig otrygga på sin arbetsplats. Analysen av artiklarna visar att det finns arbetsgivare som inte tar arbetsmiljöproblemen på allvar. Balla drar slutsatsen att detta delvis bekräftas av DIKs undersökning från 2015 och att detta medfört en försämrad arbetsmiljö på biblioteken (DIK, 2015). Balla pekar också på att det enligt hennes studie visar att en del av problemen ligger i att alla har tillträde till bibliotek, att de har generösa öppettider och ett utanförskap i samhället (Harmath Balla, 2018).

Paula Rooth har gjort en kandidatuppsats och utfört intervjuer med fem olika bibliotekarier, fyra som jobbar på olika stadsbibliotek och en som jobbar på filialbibliotek på olika orter i landet. Det framkommer att vad gäller bibliotekariernas erfarenhet att hantera svåra situationer som att markera mot användare som inte följer bibliotekets regler är respondenterna eniga om att de besökare som inte följer bibliotekets regler inte ska få vistas där. Men var den gränsen går att besökare bryter mot reglerna är olika för olika individer. En respondent har uttryckt obehag över att stå i disken på biblioteket och behöva ta emot oprovocerade påhopp. Men de flesta respondenterna uppger att åtgärder som att ledningen tar problem på allvar och till exempel arrangerar utbildningar för att kunna hantera dessa besökare är av stor vikt. Detta samband förstärks enligt Rooths resultat i uppsatsen också av att den enda respondenten som uttryckte obehag och verklig oro över aggressivitet hos besökare upplevde inte heller att ledningen agerade på ett tillräckligt sätt för att uppnå förbättringar på arbetsplatsen. Deltagarna i Rooths studie (2021) säger också att de allvarliga situationerna är ovanliga händelser på arbetsplatserna.

4. Teoretiskt ramverk

Som teoretiskt ramverk har jag valt att kombinera två tankescheman. Det är Jürgen Habermas teori om public sphere, borgerlig offentlighet och Jeremy Benthams teori om panopticon, det allseende ögat, som Michael Foucault utvecklade till panoptismen. För att sätta in public sphere i en modern tolkning som relaterar till folkbibliotek har jag tittat på hur John Buschman och Frank Webster kopplar public sphere till detta. Det gör den direkt användbar i min studie. Att jag valt att kombinera dessa två tankescheman är till följd av det syftet jag har, med bibliotekets demokratiska uppdrag och biblioteksanställda som en anställd som övervakar och rapporterar personer som står för ordningsstörningar och hindrar en person att komma in på biblioteket.

4.1 Jürgen Habermas teori om public sphere

Jürgen Habermas (2003) är en tysk filosof och sociolog som på 1960-talet utvecklade teorin om borgerlig offentlighet, public sphere. Privat sfär och offentlighet börjar ses i bostadshusen på 1600- och 1700-talet där tjänstefolk och familjerna börjar leva åtskilda. I salongerna tar familjen emot sina gäster och innanför salongerna har familjerna sina privata utrymmen. Med erfarenheten de drar från den privata sfären börjar den borgerliga offentligheten attackera den etablerade monarkistiska auktoriteten verbalt. I denna borgerliga offentlighet börjar det utvecklas en politisk medvetenhet mot det

rojalistiska herraväldet och börjar framför krav på att den allmänna opinionen ska ses som källan till lagar. Genom detta lär de sig att hävda sig själva. I det offentliga resonemanget menar Habermas att man bortser från de skillnader som finns både socialt och politiskt mellan människor. Den borgerliga offentlighetens tidiga institutioner är knutna till de adliga sällskapen som börja lösgöra sig från hovet, det är den stora publiken som bildas kring bland annat teatrar även vad gäller dess sociala härkomst (Habermas, 2003).

Habermas (2003) redogör också för att handelsmän, jurister och andra i kretsen av handels- och finansvärlden börjar bilda en offentlighet och i dess spår kommer också kaffestugor, värdshus med fler inrättningar där de kan träffas och utbyta åsikter. Det gör att det började finnas tendenser till diskussion mellan privatpersoner och det blev ett forum för litterära diskussioner. I takt med detta börjar även tidningar att komma. Det är ett socialt umgänge som inte förutsätter jämlikhet i samhällsklasserna eller lika status. I dessa forum möts personerna som enbart människor utan hänsyn till social klass eller status. Det är dessa som Habermas menar bildar en borgerlig offentlighet i dess egentliga mening för första gången. Kvinnorna var uteslutna från dessa inrättningar och började istället träffas i salonger i de borgerligas hem och det är i övrigt en snäv krets som får tillgång till dessa forum då det krävs att man tillhör en viss samhällsklass för att få tillträde (Habermas, 2003).

I Tyskland börjar det under de sista decennierna på 1700-talet komma läsecirklar och mot slutet av 1700-talet fanns det 270 läsecirklar. Dessa erbjöd tillgång till tidningar och tidskrifter och ger ett upphov till allmän diskussion. Dock var det inte vem som helst som fick tillgång till dessa, det fanns stadgar, föreningarna valde ordförande och medlemmar valdes in. Utöver detta kunde kvinnor inte väljas in alls. Läsecirkarna tjänande uteslutande de borgerligt privatpersonernas behov av att bilda en offentligt resonerade publik (Habermas, 2003).

Här menar jag att dessa forums funktioner kan kopplas direkt till folkbibliotek. Enligt beskrivningen från Habermas är det en plats för öppen diskussion, det är också våra folkbibliotek, det börjar ge tillgång till tidningar och tidskrifter vilket också våra folkbibliotek gör. Här ser jag också en klar skiljelinje mellan våra folkbibliotek och den borgerliga offentligheten, våra folkbibliotek har fritt tillträde för alla.

För att få tillträde till den borgerliga offentligheten fanns två krav. Att inneha egendom var det ena kravet och bildning var det andra kravet. Kvinnor var inte kvinnor tillåtna alls i denna offentlighet (Habermas, 2003).

Här menar Habermas (2003) att den borgerliga offentligheten står och faller med principen om allmän tillgänglighet Han framför att en offentlighet som vissa grupper är utestängda från är ingen offentlighet alls. Grunden för att något ska kallas offentligt i motsats till ett slutet sällskap är att det är tillgängligt för alla medborgare. Offentligheten är garanterad först när de ekonomiska och sociala betingelserna medger alla lika möjligheter att uppfylla inträdeskraven. De som inte är egendomsägare är utestängda från politiskt resonerande privatpersoner, de har enbart lagarnas skydd men har inte rätten att vara med att stifta lagarna (Habermas, 2003).

4.2 Public sphere och folkbibliotek

Frank Webster är en brittisk sociolog som menar att folkbibliotek uppvisar många av särdragen från Habermas teori och det närmaste vi kommer en public sphere. Han drar slutsatser utifrån det brittiska biblioteksväsendet (Webster, 2002). Då detta har stora likheter med det svenska systemet för bibliotek menar jag att det blir tillämpligt även för svenska folkbibliotek. Webster beskriver tre särdrag för bibliotek som han menar blir en public sphere. För det första att bibliotek gör information tillgängligt för alla, alla kan få tillgång till det utan kostnad och det är gratis att få ett lånekort där om du bor eller studerar i närområdet. För det andra är bibliotek fria från politisk påverkan men ändå offentlig finansierat. För det tredje är bibliotek bemannat av professionella bibliotekarier som inte har fördomar om personer eller dolda motiv (Webster, 2002).

John E Buschman är en amerikansk professor som har en modern tolkning av public sphere och kopplar detta till bibliotek. Buschman skriver att information är viktigt som en av flera färdigheter att ha för att kunna delta både ekonomiskt och politiskt i samhället. Men det är inte bara tillgången till informationen som är viktig utan det är också vilken information vi producerar, hur vi förvarar den och hur vi tar till oss den. Biblioteken är viktiga instrument och han menar att bibliotek förkroppsligar och antar mycket av Habermas klassiska definition av Public sphere, Han skriver vidare att hjärtat i public sphere är själva debatten och att det är viktigt att fortsätta debatten. Här menar han att biblioteken spelar en viktig roll och att han därigenom kopplar Habermas teori till folkbibliotek. Fältet som bibliotek ingår i tillämpar principer om kritik och argumentation, biblioteken har också samlingar som är bevarade över tid och reflekterar både det historiska perspektivet men också det samtida intellektuella kapitalet. Fältet har också kunnat nå ut till dem som inte är intresserade av information och utbildning genom att det finns universellt och gör både utbildning och information mer tillgängligt. Buschman skriver också att biblioteken och bibliotekarierna nått ut till de fattiga och de utslagna och också gjort så att vi får en bättre representation av grupper på bibliotekens hyllor som historiskt sett varit underrepresenterade (Buschman, 2005).

4.2 Panopticon och panoptismen

Den brittiske filosofen Jeremy Bentham utarbetade på 1700-talet en plan för hur fängelser skulle vara utformade för att vara det optimala fängelset. Det skulle utformas som ett panopticon, ett allseende öga. Han hade ett stort intresse för att bygga en från allmänhetens sida genomskinlig institution. Han ansåg att genomskinlighet tjänade som en spärr mot godtyckliga handlingar och behandling av intagna och att lagen skulle vara måttstocken för fångar behandlades (Bentham, 2002).

Från övervakningsrummet skulle övervakaren ha en utblick över cellerna som låg runtom i en cirkel och alla fångar skulle vara åtskilda vid alla tillfällen. Systemets avgörande punkter är övervakarens centrala position kombinerat med effektiva anordning för att se utan att synas. Fången kommer alltid uppleva sig vara under övervakning och kan inte avgöra när han är övervakad. Genom detta skulle därför fången alltid agera som att vaken ser dem enligt Benthams teori, detta kallade han det allseende ögat. (Bentham, 2002)

Michel Foucault var en fransk filosof och idéhistoriker som på 1900-talet utvecklade panoptismen från Jeremy Benthams teori om panopticon. Han betonar en ständig uppdelning mellan det normala och onormalt och drog paralleller till personer med spetsälska och tillämpade detta på andra objekt. Han menar att det finns en mängd olika uppsättningar av tekniker och instruktioner för att mäta, kontrollera och rätta till de onormala. Michel Foucault menar att disciplinen som mekanism kan spridas till hela samhället med utbredd övervakning. Uppkomsten av vad man gjort ser han som beteckning på det disciplinära samhället och en till hela samhället utbredd övervakning som blir ett allseende öga. Han ser disciplinen som en teknik för att skapa en ordning i den mänskliga mångfalden. Här tittar han på tre olika kriterier. Det är dels att göra maktutövningen så billig och effektiv som möjligt både ekonomiskt och politiskt. Ekonomiskt ska den minska utgifterna och politiskt ska den uppträda diskret och förbli osynlig. Disciplinen ska också se till att den sociala maktens verkningar uppnår maximal intensitet och så stor utbredning som möjligt (Foucault, 2017).

4.3 Analytiska begrepp

Teorin kommer att användas i analyskapitlet för att analysera empirin och i diskussionsavsnittet för att besvara forskningsfrågorna. För att få med perspektivet med bibliotekarier som övervakare som rapporterar ordningsstörningar så kommer jag från panopticon att titta på det allseende ögat och om bibliotekarierna får en roll som övervakare då de ska rapportera personer som står för ordningsstörningar och också hindra personer som har fått ett tillträdesförbud meddelat från att gå in på biblioteket samt en till hela samhället utbredd övervakning. Från public sphere kommer jag använda mig av begreppet med den öppna arenan för att belysa bibliotekets demokratiska uppdrag och vem som får tillgång till det offentliga rummet som bibliotek är en del av.

5. Metod och material

I detta avsnitt av uppsatsen kommer jag redogöra för vilka metoder jag använder för att analysera det insamlade materialet, hur jag gör min analys och hur jag valt ut det material som ligger till grund för resultaten i uppsatsen. I denna delen kommer också kritisk reflektion över materialet och en reflektion kring forskningsetik. Det finns också en redogörelse för hur empirin har bearbetats.

5.1 Design

En dokumentstudie har utförts i form av att granska tidningsartiklar. Då lagen om tillträdesförbud till bibliotek (SFS 2021:34) är en ny lag som trädde i kraft 1 juli 2022 bedömde jag att det skulle bli svårt att hitta ett tillräckligt stort urval av material för att granska lagens tillämpning under studiens gång. För att kunna nå syftet med studien och besvara frågeställningarna så valde jag att granska debatten om lagförslaget och då var tidningsartiklar lämpligt då lagförslaget lades i december 2021. Det gav en möjlighet att ta med ett bredare urval med perspektiv från många olika bibliotek och städer i Sverige jämfört med om exempelvis intervjuer hade valts som metod.

Det är en kvalitativ studie där jag har en induktiv ansats för att utläsa teman ur tidningsartiklarna genom kvalitativ innehållsanalys. Då tidningsartiklar samlats in för studien kan varje artikel ses som ett meddelande och detta är möjligt att från källan utläsa teman och budskap. Därefter har jag gjort en tematisk analys i syfte att hitta teman i artiklarna som är relevanta för att besvara forskningsfrågorna och uppnå syftet i studien. Detta är en av de vanligaste metoderna vid en kvalitativ studie och passar bra för en större textmassa (Bryman 2018).

5.2 Tidsperiod för urvalet

I syfte att undersöka debatten i samband lagförslaget valde jag att utsöka tidningsartiklar som sammanföll med denna tidpunkt. Naturligtvis har det funnits en debatt även innan själva lagförslaget kom. Då jag har redogjort för flera olika källor för tiden innan lagförslaget kom och bakgrunden till detta bedömer jag att jag ändå fångar upp den debatten som har förts tidigare. Därför valde jag att granska tidningsartiklar från och med sista veckan i december 2021 fram till dagen innan lagförslaget kom, den 30 juni 2022.

5.2.1 Urval av artiklar

I studien har journalistiskt skrivna texter som återfunnits i Mediearkivet Retriever Research granskats. Mediearkivet är en databas som används av bland annat forskare och där artiklar från dagspress såsom tidningar och tv-kanalers webbsidor publiceras. När jag har sökt i Mediearkivet har jag avgränsat detta till redaktionella källor. Med redaktionella källor avses i retriever, som står bakom retriever research, att det är artiklar i tidningar eller tidskrifter med en ansvarig utgivare eller är skapade av tidningen själva (Retriever, 2022). Då det finns en ansvarig utgivare för mediet som artikeln är publicerad i innebär det att de omfattas av pressetiska regler och av tryckfrihetsförordningen. I mitt resultat har jag inkluderat både tryckta medier och sånt som publiceras på tidningarnas webbsidor. Utgivningsbevis kan utfärdas både för tryckta medier och en webbplats och utfärdas för tryckta medier om detta utkommer minst fyra gånger per år. De pressetiska reglerna innebär bland annat att mediet ska respektera den personliga integriteten och att ge korrekta nyheter (Gustafsdotter, 2019) Att nyheter är korrekta är dock aldrig något man som läsare ska ta helt för givet.

Min initiala tanke var att välja bort det som publicerats på tidningarnas webbsidor. Detta på grund av webbsidor är något som kan redigeras i efterhand och jag vet inte vad läsaren har fått för version från första början. Men verkligheten i medievärlden idag är att det är väldigt mycket som publiceras direkt på tidningarnas webbsidor utan att ha en tryckt källa varför materialet för urvalet minskade ganska mycket om jag valde bort detta. Därför har jag även inkluderat resultat från webben i min sökning även om detta kan ge en viss tveksamhet kring autenticitet på det sättet att vi inte vet vad läsaren faktiskt har läst från början. Trots denna tveksamhet har jag ändå landat i valet att inkludera webbartiklarna i min granskning.

Jag valde ut sökord utifrån studiens syfte och forskningsfrågor. I Mediearkivet har jag gjort tre olika sökningar: ”bibliotek tillträdesförbud” som genererade 257 träffar, ”bibliotek porta” som genererade 188 träffar och ”bibliotek stök” genererade 123

träffar. Jag skrev in tre separata sökningar och valde att använda verktyget för jämförelser av sökningar för att få upp artiklar från alla tre sökningarna samtidigt och inte behöva lägga tid på att granska dubletter. Först sorterade jag bort det som var icke redaktionellt material till exempel insändare och debattartiklar skrivna av en enskild person och därigenom är de åsiktsdrivna. Det fanns också artiklar som hade publicerats på både tidningens internetsajt och i den tryckta tidningen. I det fallet valde jag den som publicerats i den tryckta tidningen då denna återges såsom den trycktes medan en internetpublicerad artikel skulle kunna ha ändrats från så som den först publicerades. Samma artikel hade publicerats i flera olika tidningar till följd av att artiklar finns i en gemensam koncern. Efter bortsorteringen av artiklar fanns det 29 artiklar kvar från sökningen ”tillträdesförbud bibliotek” 20 artiklar från sökningen ”stök bibliotek” och 6 artiklar kvar från sökningen ”bibliotek porta”. När jag granskade artiklarna så framkom det att vissa artiklar föll utanför studiens syfte och forskningsfrågor genom att inte ta upp lagförslaget eller det demokratiska perspektivet varför jag valde bort dessa. Samtliga 29 unika artiklar från sökningen på ”tillträdesförbud bibliotek” inkluderades, 13 unika artiklar från sökningen ”stök bibliotek” och 3 unika artiklar från sökningen ”bibliotek porta” inkluderades i mitt urval. I mitt urval var det också viktigt att tidningar skulle komma både från branschtidningen Biblioteksbladet, från dagstidningar över hela landet, från TT, SVT Nyheter och lokalradioredaktioner. Jag tittade också på tidningen Buktugg och Svensk bokhandels hemsida som ligger utanför mediearkivet för att få med ytterligare artiklar tidningar som är branschspecifika för bibliotek. Vid samma sökningar som jag utförde i mediearkivet visade det sig i Buktugg endast vara artiklar som även publicerats i andra tidningar som jag redan hade fångat upp. En artikel som var unik hittade jag på Svensk bokhandel och den har inkluderats i urvalet. Genom detta bedömer jag att de sökningar jag gjort ger en jag valt ut representerar en bred och heltäckande bild av debatten på både mindre och större orter i landet.

5.3 Analys av materialet

Jag har gjort en tematisk innehållsanalys av mitt insamlade material. Att lära känna sitt material är ett första viktigt steg vid tematisk analys (Bryman 2018) och läsa igenom i alla fall valda delar av materialet. Det är också viktigt för att inte låsa sig fast vid vissa teman redan från början. För att minimera risken att missa ett viktigt tema bekantade jag mig med materialet förutsättningslöst och läste åtta av totalt 45 utvalda artiklar, det var en artikel från Biblioteksbladet från varje sökning, en artikel från dagstidningar från varje sökning från december 2021 och en artikel från varje sökning från juni 2022. Dessa åtta valdes ut för att se om det blivit någon förändring i debatten över tid och för att se om det ur de olika sökningarna uppkom olika nyckelord. Detta var ett första steg för att se om artiklar från alla tre sökningar jag gjorde var relevanta att gå vidare med. När jag läste de första åtta artiklarna skrev jag upp intressanta meningar och ord utifrån varje artikel för att få en bild av dem. Utifrån de nyckelfynd och meningsbärande ord som jag antecknade bedömde jag att det var aktuellt att gå vidare med artiklar från samtliga tre sökningar jag gjort och inkluderade därför de 45 utvalda artiklarna för vidare granskning.

I andra steget läste jag samtliga 45 artiklar, här inledde jag kodningen av materialet och försökte utveckla mina tankar om underlaget vilket är ett viktigt steg i tematisk analys (Bryman 2018). Jag försökte hitta initiala koder men begränsade mig inte till mina

forskningsfrågor och syfte för att inte missa ett intressant tema. Varje artikel lästes igenom tre gånger för att känna materialet på djupet och samtidigt antecknade jag meningsbärande nyckelfynd i form av meningar eller ord. Utifrån de nyckelfynden plockade jag sedan ut det viktigaste från varje artikel. Nyckelfynden fick följande koder:

Stök, bråk, oro, vakter, väktare, ordningsvakter, tillämpning, incidenter, demokratiskt, bibliotekslagen, öppen plats, incidenter, kontroll, hot, ungdomar, personer med ett missbruksproblem, socialt, samverkan.

Därefter numrerade jag alla tidningsartiklar i ett exceldokument och tittade på mitt material för att kunna välja ut teman för att uppnå mitt syfte och besvara mina forskningsfrågor. Att göra en matris på detta sättet är en bra metod för att få överblick över materialet (Bryman 2018). Jag utvecklade mina koder till teman enligt Brymans (2018) metod för tematisk analys och började sätta namn på koder och teman. Dessa fynd fick följande namn:

Demokrati, öppen arena, öppet rum; Hot, våld, trakasserier och kränkningar; Bibliotekslagen; lagförslaget; Förebyggande åtgärder; Samverkan med andra; Samhällsförändringar och social oro

I dessa teman började jag leta efter dimensioner bland de meningsbärande fynden jag antecknat och tittade också på mina forskningsfrågor och syfte samt den tidigare forskningen som jag har presenterat i uppsatsen för att jag skulle utläsa det som var av relevans för min studie. Detta är ett viktigt steg i tematisk analys för att kunna tematisera detta vidare (Bryman 2018). Genom att jag letade efter dimensioner i texten kunde jag utläsa subteman. När jag kategoriserade mina fynd hade jag studiens syfte, frågeställningar och tidigare forskning i fokus. Jag kunde utläsa följande teman:

Demokrati, öppen arena, öppet rum
Hot, våld, trakasserier och kränkningar, social oro
Inställning till lagförslaget. Under detta tema såg jag ett subtema, det fanns både positiv och negativ inställning till lagförslaget och det finns också de som ser både för- och nackdelar med lagförslaget.
Tillämpning av lagförslaget
Förebyggande åtgärder. Ett intressant subtema var att några bibliotek lyckats minska sina incidenter med ordningsstörningar genom olika åtgärder vilka presenteras under resultatdelen i studien
Samhällsförändringar

Utifrån detta så valde jag slutgiltiga teman att utforska utifrån studiens syfte och frågeställningar. Förebyggande åtgärder valde jag att gå vidare med trots att det inte är direkt relaterat till syftet och forskningsfrågorna. Att detta ändå var ett intressant tema att ta med var för att det i några artiklar omtalades som ett alternativ till tillträdesförbud eller som en mer demokratisk väg att gå än ett tillträdesförbud vilket gör det till en del av debatten om tillträdesförbud. Ett tema jag valde bort att utforska var samhällsförändringar då detta låg utanför studiens syfte och frågeställningar och det därigenom riskerar att bli en glidning från syftet med studien. Det var fyra artiklar som

jag bedömde enbart handlade om samhällsförändringar som orsak till ordningsstörningar på bibliotek varför jag exkluderade dessa i det slutgiltiga urvalet. Totalt har jag 41 artiklar i det slutgiltiga urvalet och 46 kodningar. Att jag gjort 46 kodningar har sin grund i att i flera artiklar har både en person från huvudbiblioteket i kommunen och en person från filialbiblioteket i kommunen uttalat sig och står för olika perspektiv. Dessa har då fått två kodningar i min matris.

I flera artiklar har samma person från en branschförening uttalat sig i flera olika tidningar och kombinerats med en person som uttalat sig från ett lokalt bibliotek. Personen som har uttalat sig för branschföreningen har kodats en gång.

Figur 6

Resultat av artikelgranskning, 41 artiklar, 46 olika kodningar

Demokrati, öppen arena, öppet rum	20
Förekomst av hot, våld, trakasserier och kränkningar	11
Tillämpning av lagförslaget	17
Positiv inställning till lagförslaget	7
Negativ inställning till lagförslaget	10
Ser både för- och nackdelar med lagförslaget	6

Kommentar: flera artiklar har tagit upp flera teman. Figuren skapad av författaren utifrån vad som framkommer i empirin och behöver inte upphovsrättsligt tillstånd att publiceras.

Utifrån detta så tematiserade jag utifrån mitt syfte och för att besvara mina frågeställningar till följande teman:

Demokrati, öppen arena, öppet rum,

Hot, våld kränkningar, trakasserier och social oro

Förebyggande åtgärder som alternativ till tillträdesförbud

Tillämpning av lagen om tillträdesförbud

Behov av tillträdesförbud.

5.4 Källkritik

När en dokumentstudie görs är det viktigt att ta hänsyn till materialets trovärdighet, autenticitet och representativitet (Bryman 2018). Texter från redaktionella källor har valts ut och jag valde bort att granska insändare, debattartiklar och ledare skrivna av en enskild person då dessa är en representation av en persons åsikter och inte har det objektiva och kritiska förhållningssätt som en journalistisk text ska ha (Gustafsdotter 2019). Men det går inte att veta huruvida en journalist har haft ett helt objektiva och kritiska förhållningssätt enligt journalistiska kriterier när denna skrivit reportaget. Materialet jag sökt ut är autentiskt på det sättet att jag vet vilken källa som materialet kommer ifrån och att det i en tryckt källa återgivits så som jag läst det. Däremot så vet jag inte hur mycket reportern har tolkat eller förvanskat uttryck och åsikter som har förts fram av den som intervjuats i syfte att till exempel få en viss vinkel på reportaget. Detta

gör att det är omöjligt att veta om den som intervjuats har uttryckt sig på exakt det sättet som återges och om åsikterna så som de är återgivna i artiklarna är en exakt återgivning eller tolkats på det sättet som den intervjuade avsåg. Detta kan ge ett problem med trovärdigheten i materialet då det inte går att veta om bilden är förvrängd. Detta har jag försökt balansera upp genom att ta med ett ganska stort antal artiklar och även försökt ta del av andra källor än tidningsartiklar för att jämföra om det som framkommer i artiklarna stämmer överens med andra källor jag redogjort för i bakgrundsmaterialet vilket jag kommer att använda mig av i min analys. Ytterligare en aspekt är att det bakom varje journalistisk artikel står en redaktion bakom som gör ett urval av vilka reportage som ska göras och vilka artiklar som ska publiceras. Detta kan göra att materialet har begränsats i bredd och representativitet. Jag försökte balansera upp detta genom att ta med artiklar från dagstidningar över hela Sverige och specifika branschtidningar och inte heller begränsat mig till vilken typ av politisk åskådning som redaktionen står bakom.

5.4.1 Pålitlighet och generalisering

Genom att jag har redovisat i detalj hur jag har gått tillväga vid undersökningen med utsökningen av material, kodningen och analysen bedömer jag att jag har uppfyllt pålitlighet i studien. Jag har under presentation av data presenterat de olika faserna i ett kodningen på ett sånt sätt att jag försökt förklara för läsaren får hur jag gått tillväga när jag gjort den kvalitativa innehållsanalysen, detta ger studien en hög pålitlighet (Bryman 2018), Forskningsprocessen kan därmed upprepas av en annan forskare och studien får en hög replikerbarhet.

Kvalitativa studier görs utifrån en mindre population än en kvantitativ studie. Det gör det kan vara svårt att dra generella slutsatser utifrån detta på en annan eller större population (Bryman 2018). 41 artiklar är ett relativt stort urval för en kvalitativ studie i jämförelse med exempelvis intervjustudie med ett antal informanter. Men de är ändå begränsade i tidsperiod och även begränsat i antal artiklar som jag har valt ut från mina sökningar. Detta utgör en risk för att resultatet inte blir representativt och kan dras slutsatser utifrån på en annan population. Därför har resultatet i studien generaliserats till teori. Kvaliteten på de teoretiska slutsatserna som formuleras i en kvalitativ studie är viktigt vid bedömning av generaliserbarhet (Bryman 2018).

5.4.2 Etiskt ställningstagande

När publicerade artiklar i dagstidningar och reportage av radio eller TV används i en studie finns det ett etiskt dilemma och det är att personerna som har uttalat sig i artiklarna och reportagen inte vet om att de används för en undersökning. Men en person som uttalar sig för en tidning eller väljer att ingå i ett reportage på TV eller radio har vetskap om att detta blir publicerat för en allmänhet. En person som har valt detta torde också vara medveten om att en artikel eller reportage kan användas på olika sätt och att andra människor kan göra olika tolkningar av en persons uttalande eller medverkan i ett reportage. Jag har därför bedömt att jag kan använda mig av artiklarna och reportagen utifrån en forskningsetisk ståndpunkt. Vad gäller mina insamlade artiklar har jag gett en heltäckande bild av detta genom att redovisa positiv och kritisk

inställning till lagförslaget och inte valt bort någon tidning på grundval av politiskt drivna åsikter.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt i uppsatsen redogörs för resultatet utifrån min insamlade empiri både utifrån kodning av materialet och utifrån den analys jag gjort av empirin utifrån mitt teoretiska ramverk. I direkt anslutning till varje tema har empirin analyserats och tolkats utifrån de teoretiska begreppen för att konkretisera hur man kan se på detta utifrån de tankescheman som är det teoretiska ramverket i studien. På detta sättet kan jag nå en hög generaliserbarhet i studien (se avsnitt 5.4.1) genom att dra slutsatser utifrån mitt teoretiska ramverk i diskussion och resultat.

6.1 De enskilda kategorierna utifrån identifierade teman i empirin

Under denna rubrik presenterar jag vad som mer exakt har framkommit under respektive kategori utifrån de meningar och ord jag tagit ut ur varje artikel.

Observera att exakta formuleringar inte förkommer i varje artikel som är angiven utan att det är från teman jag identifierat. Siffrorna inom parentes är de artiklar där temana förekommer, se artikelförteckningen som ligger som bilaga. Att lyfta ut teman på detta vis istället för att enbart redovisa statistik bedömer jag ger en bättre och bredare bild av hur branschen och biblioteken ser på lagförslaget. Att jag granskar empirin på detta sättet gör att deras kvalitativa natur behålls.

6.2 Demokrati, öppen arena, öppet rum

I artiklarna framförs att biblioteken har ett demokratiskt uppdrag och att det ska finnas ett bibliotek tillgängligt i varje kommun enligt bibliotekslagen (bilaga artikel 19). I några artiklar framkommer att tillträdesförbud inte går ihop med bibliotekets demokratiska uppdrag (bilaga artikel 21, 37, 46) och att biblioteken ska vara öppna för alla (bilaga artikel 5, 6, 10, 13, 22, 27). Det framkommer också att lagen är ett misslyckande för det öppna samhället (bilaga artikel 1) och att biblioteken är en demokratisk arena (bilaga artikel 8, 9, 11, 12). Ett mönster finns också av att bibliotekspersonalen säger att alla är välkomna till biblioteket (bilaga artikel 3, 10, 32) att det ska finnas tillgång till information för alla (bilaga artikel 13, 18, 21, 29) och kunna inhämta information och kunskap för att kunna bilda sig en uppfattning om världen (38) och att biblioteket är ett öppet rum (bilaga artikel 12, 37, 43). Det finns två sidor av detta då bibliotek ska vara till för alla och om då vissa individer portas är det inte längre ett bibliotek för alla. Men det kan också vara så att vissa personer undviker att besöka biblioteket om det blir för mycket stök på biblioteken (bilaga artikel 5). Det finns bibliotek som framför att lagförslaget som innebär att utestänga människor från biblioteken inte är rätt väg att gå (bilaga artikel 11, 37) Ett bibliotek framför att lagen går emot bibliotekets demokratiska uppdrag och att det ska vara öppet och utåtriktat samt är svårt att kombinera det med kontroll av besökare. Biblioteket har haft vissa problem med människor med missbruksproblematik och psykisk ohälsa men tycker inte att det är rätt väg att gå med att stänga de ute även om människor även om en person

med den typen av problematik kan uppfattas som obehagliga av vissa (bilaga artikel 16). I en artikel framkommer att det kan vara bra för de anställdas arbetsmiljö med ett tillträdesförbud men det går emot bibliotekets demokratiska uppdrag (bilaga artikel 18).

6.2.1 Analys

Habermas (2003) säger om tillgång till offentligheten att grunden för en offentlig plats är att det är tillgängligt för alla medborgare och offentlighet är garanterad först när de ekonomiska och sociala betingelserna medger alla lika möjligheter att uppfylla inträdeskraven. Buschmans (2005) argument blir relevanta att en förutsättning för att kunna delta i den politiska och ekonomiska debatten är tillgång till information. Tillgång till information kan man få med andra medel än på biblioteket. Men enligt Buschman (2005) är det också viktigt vilken information en person får tillgång till. Biblioteken tillämpar principer om argumentation och kritik och har samlingar som både reflekterar det historiska perspektivet och det intellektuella kapitalet enligt Buschmann (2005). Detta skulle kunna utgöra en bra grund för att delta i den offentliga debatten och då skulle kunna det få konsekvenser att utesluta en person genom ett tillträdesförbud. Men det finns också en annan sida av detta som jag ser uttrycks i min empiri och det är att om en person känner rädsla för att vistas på biblioteket på grund av ordningsstörningar så blir denna personen utesluten från biblioteket indirekt utan att ha gjort något fel. Dessa personer ska också ha möjlighet att gå till ett bibliotek utan att känna rädsla eller obehag och delta i den offentliga debatten.

Att en person kan delta i den offentliga debatten är en grund för att en person ska kunna vara med och påverka stiftandet av lagarna enligt Habermas (2002). Här ses tydliga drag av detta i mitt resultat betonas starkt tillgången till det offentliga rummet, att det är ett misslyckande för ett öppet samhälle att ha tillträdesförbud och att alla måste få ha tillgång till biblioteket. Om vi då utesluter en del medborgare från en del av det offentliga samhället som biblioteken tillhör utan möjligheten att ta del den information som finns där och de andra aktiviteter som biblioteken ordnar kan man fråga sig om alla på lika villkor är del av det öppna samhället med lika rättigheter och lika tillträde till offentliga lokaler.

6.3 Förebyggande åtgärder som alternativ till tillträdesförbud

I tidningsartiklarna som jag samlat in nämns att bibliotek tar hjälp av både väktare och ordningsvakter som en förebyggande åtgärd. Det är skillnad mellan en väktares och en ordningsvaktens befogenheter. En väktare får göra ingripanden endast mot den som har begått ett brott och påträffas på bar gärning eller flyende fot. I övrigt får en väktare tala en person tillrätta, till exempel be dem att lämna en lokal men inte handgripligen avvisa dem. En ordningsvakt får om personen inte går att tala tillrätta eller muntligen avvisas från en lokal omhänderta personen eller använda våld för att lösa situationen. En ordningsvakt får också omhänderta en berusad person (Polismyndigheten, 2020).

En förebyggande åtgärd är att personalen får utbildning i hur man hanterar personer som är utåtagerande och lär sig lågaffektivt bemötande och hur man hanterar incidenter (bilaga artikel 12,14,16, 43). Två bibliotek har anställt en biblioteksocionom som både möter besökare och hjälper till med utbildning av personal (bilaga artikel 1,33). I en av

artiklarna framkommer att utbildning har hållits för att personalen har efterfrågat detta (16).

Flera bibliotek uppger att de har byggt om sina lokaler till följd av ordningsstörningar så att de har översikt på ett annat sätt med exempelvis lägre hyllor för böcker, har skapat fler enskilda sittplatser för en lugnare miljö (bilaga artikel 1,10,13, 20) och att det därigenom blivit en bättre miljö på biblioteket med färre ordningsstörningar. Ett konkret exempel på detta är att antalet ordningsstörningar i Stockholm har minskat från 300 till 200 ett normalår (bilaga artikel 1). Ett bibliotek lyfter fram ett framgångsrecept mot ordningsstörningar. Biblioteket hade stora problem med stökiga ungdomsgång och väktare sattes in för att stävja de värsta bråken. De har jobbat med tre delar, en är att de byggt om så att bibliotekarien vid disken får full uppsyn över hela biblioteket så att det inte finns någonstans att gömma sig. Andra delen är att de jobbar med bemötandet av besökare och en tredje del är att flödet av besökare är viktigt så att det finns vuxna i lokalerna hela dagen vilket de upplever som framgångsrikt, detta har man uppnått genom att starta café och samarbeta med föreningar som har aktiviteter i lokalerna (bilaga artikel 39). Ett bibliotek har stängt ner en våning av tre för att få bättre överblick över lokalen och upplever att det fungerar mycket bättre och blir tryggare (bilaga artikel 36). Tre bibliotek har antingen personlarm som personalen bär eller överfallslarm vid lånedisk (bilaga artikel 12,16, 23)

Två bibliotek har tagit fram tydliga planer för hur de anställda ska agera vid hot och våld och ser till att alla incidenter rapporterats för att få tillförlitlig statistik (bilaga artikel 16,42) och ett bibliotek har arbetat med att man är mer ute på golvet och möter besökarna för att skapa vikänsla mellan besökare och personal och att det inte bara är vi och dem, det skapar relationer och det uppger dem har hjälpt väldigt mycket mot ordningsstörningar (bilaga artikel 34).

6.3.1 Analys

I empirin syns att fyra bibliotek har lyckats minska antalet incidenter av stök, hot, våld och social oro genom ett antal åtgärder såsom lägre hyllor, fler enskilda sittplatser för en lugnare miljö och ökat flödet av olika besökare genom olika aktiviteter och åtgärder. Ett bibliotek har stängt en våning av tre då lokalen var omöjlig att överblicka och upplever en mycket bättre situation. Här kan man se det som Bentham (2002) argumenterar för med det allseende ögat och överblick där övervakaren skulle vara centralt placerad och ha en utblick över cellerna. Bentham beskriver detta som en övervakning. Här ser vi att det allseende ögat skulle alltså kunna vara en positiv aspekt för biblioteken. Genom att ha lägre hyllor och mindre yta att överblicka och kunna se hela biblioteket skapas en bättre miljö och detta har minskat antalet incidenter på flera bibliotek vilket är intressant och eventuellt skulle kunna minska behovet av ett tillträdesförbud.

6.4 Tillämpning av lagen om tillträdesförbud

Flera bibliotek tror att lagen blir svår att tillämpa i praktiken, biblioteket får inte några nya resurser att anställa någon som kan utföra detta (bilaga artikel 1, 4, 12, 17, 22, 23, 28 44). Det framförs att det kan kännas obehagligt att behöva be folk om legitimation (3) och en bibliotekaries jobb inte är att agera vakt och ställer sig också frågan vem som

ska kontrollera vem som får komma in på biblioteket (bilaga artikel 2, 4, 7, 8, 12, 13, 17, 23, 28, 44).

På ett bibliotek framförs också farhågor för hur integriteten ska hanteras om de ska avkräva någon legitimation (bilaga artikel 1) och i större städer med många bibliotek i samma kommun blir det svårt att utarbeta ett kontrollsystem som fungerar för alla bibliotek (bilaga artikel 21). Vidare ser de svårigheter med att tillämpa lagen och samtidigt uppfylla bibliotekslagens krav på demokrati (bilaga artikel 13,18). Tre bibliotek tycker att lagen med portning av individer inte är rätt väg att gå (bilaga artikel 11, 24, 37) och ett bibliotek framhåller att även papperslösa, personer med skyddad identitet samt flyktingar utan legitimation söker sig till biblioteket (bilaga artikel 11). Det finns en farhåga att det kan vara svårt med gränsdragning för när man ska ansöka om tillträdesförbud (bilaga artikel 22). Ett bibliotek framför att det kan vara en hjälp för ordningsvakterna att kunna avvisa någon om ett tillträdesförbud är meddelat (bilaga artikel 25). Det framförs också att lagen kan leda till att bibliotekarier undviker att anmäla då konsekvenserna kan bli stora för individen som anmäls (bilaga artikel 32).

6.4.1 Analys

I mina resultat uttrycks obehag över att behöva be om legitimation och att det i större städer med många bibliotek också blir svårt att arbeta fram något som fungerar på alla bibliotek. Det framförs också på bred front att bibliotekarier inte ska behöva agera ordningsvakter och frågan ställs på biblioteken vem som ska kontrollera vem som får komma in på biblioteket. Genom att införa tillträdesförbud på bibliotek kan bibliotekarierna bli den utsträckta disciplinen som Foucault (2017) argumenterar för som är det ekonomiskt minst kostsamma sättet för politikerna att komma tillrätta med problemen. Här kan man också fråga sig om det handlar om att skilja ut de normala från de onormala som Foucault (2017) argumenterar för då det handlar om att skilja ut en person som har begått någon typ av ordningsstörningar från resterande delen av besökarna genom att den personen ska stoppas i dörren från att komma in på biblioteket.

6.5 Behov av tillträdesförbud

I några artiklar framkommer att bibliotek ser att eftersom de har ordningsvakter eller väktare antingen regelbundet eller möjlighet att tillkalla detta vid en stökig situation ser de inte behovet av ett tillträdesförbud (bilaga artikel 16, 31, 44). Jag ser också att detta är en vanlig åtgärd, många bibliotek har möjlighet att ta hjälp av väktare eller ordningsvakter (bilaga artikel 8, 10, 13, 14, 16, 17, 18, 22, 25, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 40, 42, 44). Två bibliotek har ombesörjt att vaktbolag stänger eller att väktare hjälper till med stängning av biblioteket på kvällarna (bilaga artikel 33, 44). På några bibliotek går väktare runder på vissa bibliotek antingen regelbundet under dagen (bilaga artikel 16) eller enbart på kvällstid (bilaga artikel 22, 33). Flera av dessa pekar på positiva effekter av att ha detta på plats. Ett bibliotek har två ordningsvakter anställda efter omfattande problem med ordningsstörningar. Där upplever man att stressnivån hos personalen har sjunkit betydligt sen de anställdes och att det varit en bra hjälp (bilaga artikel 26). Det framkommer att personalen tycker det är bra exempelvis en person är stökig eller om de misstänker att en person är drogpåverkad. Då kan detta påtalas för väktarna som kontrollerar detta (bilaga artikel 16). I en artikel framkommer att när ungdomar

upprepat störde på biblioteket sattes väktare in för att komma tillrätta med problemet men efter covidpandemin har det inte behövts väktare alls (bilaga artikel 17). Ett bibliotek har omfattande stöd av väktare, det framkommer att under en period har det funnits väktare där 50 av 52 timmar som biblioteket är öppet varje vecka för att det har varit omfattande ordningsstörningar (bilaga artikel 31).

De som ser ett behov av tillträdesförbud framför att det är bra då det måste finnas en möjlighet att få bort bråkstakar och därför kan vara bra i vissa situationer och tycker att detta behövs (bilaga artikel 7, 20, 42). I en artikel framförs det att alla ska ha möjlighet att känna sig trygga och ingen brottslig verksamhet ska ske i lokalerna (bilaga artikel 9). Ett bibliotek framför att det är bra att möjligheten finns men det sista man tar till är att porta en individ (bilaga artikel 14). Det framhålls att ett tillträdesförbud kan vara en bra möjlighet i samverkan med andra åtgärder som samarbete med olika myndigheter och instanser i samhället (bilaga artikel 21). Det lyfts också att ett samarbete med kommunen ofta är mer framgångsrikt än att stänga människor ute (bilaga artikel 8).

Samarbete med andra instanser finns det flera exempel på i artiklarna. Sex bibliotek har initierat samarbeten med till exempel socialtjänst för att personer i en utsatt situation ska få hjälp och en del har samarbete med fritidsledare som kommer till biblioteket och pratar med ungdomar (bilaga artikel 4, 16, 22, 33, 39, 42). Andra samarbetspartners som biblioteken uppger att de har är kommunen, skolor, polis och de jobbar med långsiktiga sociala åtgärder samt har samverkansprojekt mellan flera av dessa aktörer (bilaga artikel 2, 4, 15, 33, 34, 37, 38, 42, 47).

Det finns en farhåga att människor i samhället väljs bort och ställer sig frågan om vi börja kontrollera vem som går in i en offentlig lokal (bilaga artikel 29). Ett bibliotek ser inte heller att lagen löser några problem (bilaga artikel 16). Det finns också bibliotek som ser för- och nackdelar med förslaget. Lagen skulle kunna vara bra i vissa situationer om någon anställd är hotad (bilaga artikel 20, 25). Det framförs att det kan vara en bra möjlighet men svår att tillämpa i praktiken och ställer frågan vem som ska i praktiken verkställa portning av en person som fått tillträdesförbud (bilaga artikel 17).

Det framkommer också att det finns problem med stök, hot, våld och social oro och att de trakasserier som förekommer är hot både mot bibliotekarier och mellan besökare. Det förekommer fysiskt våld, en bibliotekarie har blivit slagen i bakhuvudet och en bibliotekarie blivit överfallen av ungdomsgäng (bilaga artikel 35). Det framkommer också att ett bibliotek har haft ett mordhot mot en bibliotekarie och rasism besökare emellan. Vid det tillfället blev en person jagad genom biblioteket och fick gömmas i ett personalrum. Till följd av detta ser de ett behov av tillträdesförbudet då personer som har stått för den här typen av ordningsstörningar har dykt upp upprepade gånger på biblioteket (bilaga artikel 20). Även skadegörelse på toaletter och även här ser de ett behov av tillträdesförbudet till följd av upprepade ordningsstörningar (bilaga artikel 42). Det finns även exempel på att biblioteksbyggnader har blivit vandaliserade (bilaga artikel 34) Personal upplever också otrygghet (bilaga artikel 12). Men det framkommer också en annan bild och det är att fyra bibliotek uppger att det inte har några större problem med hot och våld och antingen har haft ett färre antal incidenter eller inga alls (bilaga artikel 1, 22, 23,25) I artiklarna framkommer även att om biblioteken ligger centralt på en större ort har de mer problem med antalet incidenter än bibliotek som

ligger i en mindre stad (bilaga artikel 10, 13). Trots upprepade problem med ordningsstörningar så ser inte biblioteket något behov av dem då de tycker det fungerar väl med väktare (bilaga artikel 10).

Det är både yngre högljudda ungdomar som stör men det kan också vara missbrukare som orsakar social oro i form av stök (bilaga artikel 20, 26, 32,) Det har hänt att ungdomar har kastat böcker i lokalen (bilaga artikel 15). Det finns också ungdomar som stör besökare och att inte alltid lyssnar när personalen säger till om ordningsregler (bilaga artikel 17, 37, 39, 40).

6.5.1 Analys

Här kan jag se att trots att det lyfts behov av tillträdesförbud så ses också en skepticism hos flera bibliotek. Att porta individer ska ses som en sista utväg och det lyfts också flera förebyggande åtgärder där det ses en minskning av ordningsstörningar. Ordningsstörningar finns i olika former och det är också flera olika verk samma åtgärder som har vidtagits. Här kan man se drag av Benthams teori (2002) om det allseende ögat, här finns det i många fall fler personer i form av väktare och ordningsvakter som kan vara det allseende ögat. Focualt (2017) ser som beteckning på det disciplinära samhället en till hela samhället utbredd övervakning vilket vi kan se här genom att ta in andra yrkeskategorier för att sköta själva övervakningen. Det lyfts även i flera olika artiklar att samarbete med andra instanser i kommunen kan vara en väg att gå och man ser också att flera olika bibliotek har samarbeten med olika instanser i samhället vilket också blir en till samhället utbredd övervakning enligt Focualts (2017) teorier.

7. Diskussion, slutsatser och reflektion

I denna del kommer jag diskutera mina resultat i jämförelse med tidigare forskning och bakgrundsmaterialet, dra slutsatser utifrån syfte och frågeställningar i relation till mitt teoretiska ramverk samt göra en kritisk reflektion över min studie och de val jag gjort och slutligen ge förslag på vidare forskning.

7.1. Diskussion och slutsatser

Syftet med studien är att belysa debatten om lagförslaget om tillträdesförbud på bibliotek, belysa behovet av ett tillträdesförbud och hur lagförslaget ses på i förhållande till bibliotekets demokratiska uppdrag.

7.1.1 Vilken bild av behovet av ett tillträdesförbud till bibliotek framkommer i tidningsartiklarna?

I mina resultat kan jag se att det uttrycks att de inte ser ett behov av lagförslaget då de tycker att det räcker att ha möjlighet att ta hjälp av ordningsvakter eller väktare. Det framkommer i min empiri att ordningsstörningar har minskat med förebyggande åtgärder vilket skulle kunna tala för att andra åtgärder är tillräckliga Jag kan se i mina resultat att fyra bibliotek säger att det inte har några större problem alls med hot och våld. I Rooths (2021) kandidatuppsats framkommer det att fyra av fem respondenter inte ser att de har några större problem med stök, hot, våld och social oro.

Att ha en god överblick över lokalerna är något som visar sig ha hjälpt flera bibliotek att minska incidenter med ordningsstörningar enligt mina resultat. Detta är också något som bekräftas som framgångsrikt av forskningen i en internationell kontext då både Pease (1995) och Ewing (1994) i sin forskning visar på att det är viktigt med lokalens design för att inte låta utrymmen stå oövervakade och att personalen kan ha en god överblick över lokalen.

Ett annat sätt att förebygga problem är att personalen får utbildning i svåra situationer till exempel att hantera personer som är utåtagerande och hantera incidenter. Jag kan se att detta används på flera olika bibliotek i mina resultat. En intressant iakttagelse i tidigare forskning är att det är en åtgärd som har funnits över tid, det framkommer redan i studien från Lincoln & Lincoln (1982) fram till studien av Rooth (2021) och det stärker slutsatsen att det är en framkomlig väg att gå för arbetsgivarna. Att utbilda personalen bekräftas som ett framgångsrikt sätt av flera olika forskare i en internationell kontext som menar att utbildning är av stor vikt för att minska problemen (Farrugia 2002; Lincoln & Lincoln 1982; Mcgrath & Goulding 1996; Pease 1995). Detta förstärks genom Rooths kandidatuppsats där fyra av fem respondenter uppger att åtgärder som att ledningen tar problemen på allvar och anordnar utbildning är av stor vikt för att komma tillrätta med problemen. Den enda respondent som uttrycker obehag över hot och våld är också den enda som uppger också att arbetsgivaren inte agerar på ett sånt sätt att de inte uppnår förbättringar på arbetsplatsen och inte tar problemen på allvar (Rooth 2021). Även Lisa Olsson Dahlquist (2019) lyfter i sin avhandling vikten av att rusta personalen för konflikter, besökare kan ha motstridiga åsikter och krav för att ha tillgång till ett bibliotek och det är en utmaning för personalen att hantera det.

Att bibliotek också använder sig av möjligheten att utbilda personalen framkommer även i Johanssons masteruppsats (2015) där hälften av respondenterna uppger att de har använt sig av utbildningar av personal för att minska problemen. Liknande siffror kan ses för DIKs rapporter, mellan 48-52 procent av respondenterna har fått utbildning 2019 och 2021 (Dahlin Alm, 2019; Dahlin Alm, 2021). Skyldigheten för en arbetsgivare att tillhandahålla tillräcklig utbildning är också något som återfinns arbetsmiljömiljöverkets föreskrifter (Arbetsmiljöverket AFS 1993:2, 1993). Det finns också många bibliotek enligt min empiri som använder sig av avtal med vaktbolag och flera bibliotek som samarbetar med olika resurser inom samhället vilket omtalas som framgångsrikt i empirin. DIK har också uttalat att lagen inte får bli en möjlighet för politiker att smita undan sitt ansvar vad gäller arbetsmiljön på biblioteken (Dahlin Alm, 2021).

Ser man till forskningen inom offentlig sektor finns en intressant slutsats som görs i artikeln ”Det ökade våldet i arbetslivet, en analys utifrån de svenska offerundersökningarna”. Forskarna har gjort sin studie utifrån ett antal undersökningar med 6000 respondenter i varje studie som finns från SCB. I de högriskyrken som forskarna konstaterar finns för utsatthet för våld och hot alla har samtliga yrken en relation till klienter eller kunder (Felipe et al., 2007). Detta skulle alltså kunna tala för en ökad utsatthet för detta även i biblioteksanställdas förhållande till besökare på biblioteket och därmed ett stort behov av ett tillträdesförbud. Enligt mina resultat framkommer att i det omnämns problem med stök, hot, våld och att detta även i enstaka fall har varit fysiskt såsom att en bibliotekarie har blivit slagen i bakhuvudet och

bibliotekarie som blivit överfallen av ungdomsgäng. Det framförs även att de ser ett behov av tillträdesförbud i några fall.

Den undersökning som BRÅ har visat att det finns problem med arbetsmiljön utifrån ordningsstörningar på folkbibliotek (Beutgen Anna-Lena, 2020). Men denna undersökning är enligt mig inte helt lätt att analysera då intervjuerna gjordes under en period med pandemi och det fanns restriktioner på biblioteken i antalet besökare. Detta är också något som BRÅ själva påpekar i rapporten att det kan vara ett lägre antal incidenter än vanligt (Beutgen Anna-Lena, 2020). I DIKs undersökning från 2021 finns en nedåtgående trend i samtliga kategorier vilket kan ha göra med minskat antal besök på biblioteken till följd av restriktioner under covid-19 pandemin (Dahlin Alm, 2021). Av det skulle man kunna göra antagandet att det finns ett större problem varför det talar för att problemen är omfattande och att därmed ett behov av tillträdesförbud finns.

Tittar man på den forskning som finns i en svensk kontext är den i princip obefintlig för bibliotek och arbetsmiljö varför jag fått relatera mina resultat till studier i uppsatser. I masteruppsatsen som Helena Johansson har gjort framkommer låga resultat på antalet incidenter vad avser både sexuella trakasserier, våld och antalet ingripanden (Johansson, 2015). Här framträder alltså en motsägelsefull bild som går emot den bild som mitt bakgrundsmaterial ger dock får man hålla i minnet att själva enkäten gjordes för år 2012 och att problemen sen dess kan ha ökat.

I DIKs rapporter (2015; 2017; 2019; 2021) framkommer att personal känner sig som socialarbetare och ordningsvakter och Visions undersökning (2021) bekräftar bilden att biblioteksanställda upplever att det finns problem. Detta bekräftas även av den internationella forskningen och av Harmath Ballas studie (2018). En del resultat i studier motsäger att problem finns i någon större utsträckning, exempelvis Rooths studie (2021) och Johanssons studie (2015). Det finns också en annan aspekt och det är att det är en låg svarsfrekvens i de rapporter som jag redovisat. Man kan då ställa sig frågan hur representativa undersökningarna blir för landets bibliotek och de biblioteksanställda och hur hög generaliserbarheten blir utifrån detta. En undersökning sticker ut med en hög svarsfrekvens är Sveriges radios P1 Kulturnytts undersökning (2015a, b) Här finns det en majoritet 51 procent som aldrig eller någon enstaka gång under yrkeskarriären har upplevt vad som i undersökningen benämns som stök och 20 procent upplever att stöket har minskat. 20 procent av biblioteken upplever problem med stök flera gånger per månad och 20 procent upplever att problemen har ökat. Detta förstärker den motsägelsefulla bilden av hur stort behovet faktiskt är av ett tillträdesförbud på biblioteken och om andra åtgärder är tillräckliga. Det framkommer till viss del i mina resultat att andra åtgärder kan minska behovet av ett tillträdesförbud.

I mina resultat syns att bibliotek samarbetar med andra instanser i samhället och det framförs att det skulle kunna minska behovet av ett tillträdesförbud och att det är också en bättre väg att gå. En slutsats är att om man utsträcker det allseende ögat till fler grupper i samhället som ordningsvakter och väktare enligt Foucaults (2017) teorier och det allseende ögat enligt Benthams (2002) argumentation kan det minska behovet av ett tillträdesförbud och hjälpa bibliotekarierna att hålla på med sitt kärnuppdrag och inte vara övervakare enligt mina resultat. Det allseende ögat som Bentham (2002) argumenterar för skulle också kunna vara en hjälp med bibliotekarien centralt placerad

med god överblick över biblioteket som minskar ordningsstörningar och i sig ger ett mindre behov av ett tillträdesförbud. Att utsträcka den sociala disciplinen enligt Foucaults (2017) teori till andra instanser i samhället kommer fram i mina resultat som något som kan vara en bättre väg att gå än ett tillträdesförbud.

7.1.2 Vilken bild av synen på möjligheten att tillämpa lagförslaget framkommer i tidningsartiklarna?

Mina resultat visar att det finns farhågor hos biblioteken att de ska ha svårigheter att kunna tillämpa lagen då det inte tillsätts några resurser för detta och det framkommer också att personal uttrycker obehag över att behöva be om legitimation och kontrollera vem som kommer in på en offentlig plats och det ställs också frågor från biblioteken om det är rätt väg att gå att porta vissa personer genom ett tillträdesförbud. I mina resultat framkommer att om bibliotekarier ser att det finns risk för stora konsekvenser för individen kan bibliotekarier dra sig för att göra en rapportering av incidenter. Att det är viktigt med ett bra rapporteringssystem för incidenter visas i den kunskapsöversikt som har gjorts på uppdrag av Arbetsmiljöverket (Wikman et al., 2010). Genom att alla incidenter rapporteras kan en rättvisande bild fås, hur anmälningsrutiner ser ut, vilken anmälningsbenägenhet det finns och samhällets syn på våld och hot är viktiga faktorer för detta (Wikman et al., 2010). Farrugia (2002) drar slutsatsen i sin forskning att ett bra verktyg för att bygga upp kvantitativa data över tid och få en rättvisande bild av incidenterna är ett bra rapporteringssystem är en viktig faktor. Om vi då har en lag som i slutändan innebär att bibliotekarier drar sig för att rapportera incidenter för att det får stora konsekvenser för individen gör detta att det inte går att identifiera arbetsmiljöproblem och få en rättvisande statistik över dem. Detta skulle kunna utgöra en faktor som faktiskt gör att lagförslaget blir en försämring av arbetsmiljön när biblioteksanställda faktiskt behöver väga sin egen upplevelse av arbetsmiljön mot de konsekvenser en rapportering av en ordningsstörning får för en individ.

Om biblioteksanställda ska tillämpa lagen om tillträdesförbud och rapportera någon eller aktivt hindra en person med tillträdesförbud att komma in på biblioteket kan man se att maktens verkningar har uppnått maximal intensitet och utbredning enligt Foucaults (2017) teorier.

7.1.3 Vad innebär lagförslaget om tillträdesförbud i förhållande till det demokratiska uppdraget för biblioteksanställda enligt tidningsartiklarna?

I resultatet av min studie ser jag att det finns tankar om biblioteket är en öppen arena, att biblioteket är en öppen plats och att lagen är ett misslyckande för det öppna samhället. Att biblioteken ska vara öppna för alla och att lagförslaget inte går ihop med det demokratiska uppdraget var också något som flera remissinstanser uttryckt en farhåga för att det riskerar att urholka bibliotekens demokratiska funktion (Proposition 2021/22:108). DIK uttrycker också detta i sin rapport från 2021 (Dahlin Alm, 2021). Detta förstärks av forskningen, i de forskningsartiklar jag gått igenom menar flera forskare också att biblioteket uppdrag är starkt kopplat till det demokratiska uppdraget då det numera är förankrat i lagen och därför betonas det demokratiska uppdraget starkt i de nordiska länderna (Dahlquist Olsson, 2019; Koizumi & Larsen, 2022; Michnik, 2018; Rivano Eckerdal, 2017). Enligt Koizumi och Larsens forskning används också

biblioteket som en demokratisk arena för diskussioner om demokrati genom till exempel utställningar. (Koizumi & Larsen, 2022), detta är också något jag ser i mitt resultat. Biblioteksföreningen framför liknande tankar i sitt remissvar till lagförslaget om tillträdesförbud (Proposition 2021/22:108).

Enligt mina resultat i studien ses det som problematiskt att kombinera det demokratiska uppdraget med tillämpningen av tillträdesförbud. I empirin uttrycks det att alla ska ha möjlighet att komma dit inhämta information och kunskap för att kunna bilda sig en uppfattning om världen, detta visar också den breda litteraturgenomgången där forskare lyfter tillgängligheten till litteratur som viktig för barn från mindre ekonomiskt starka familjer. Genom att en viss person meddelas ett tillträdesförbud försvinner möjligheten för alla att komma in på biblioteken. Att ha möjlighet att komma till biblioteken för att ta del av läsfrämjande aktiviteter är en viktig del för att minska ekonomiska klyftor i samhället och främja läsandet då forskning visat att barn från dessa familjer får en nedgång i läskunnighet under loven (Igarashi et al., 2022) vilket visar på bibliotekets viktiga roll i tillgängligheten för alla.

Enligt mina resultat i studien ser biblioteksanställda en konflikt med lagförslaget om tillträdesförbud i förhållande till det demokratiska uppdraget. De ska dels verka för det demokratiska uppdraget och ge alla tillträde till den offentliga debatten enligt Habermas (2003) och Buschmanns (2005) argumentation. Samtidigt ska de vara övervakare och det allseende ögat enligt Benthams (2002) och Foucaults (2017) teorier när de tillämpar lagförslaget. Det finns också en risk att de ska agera ordningsvakter då det inte tillförs några medel för att tillämpa lagförslaget. Biblioteksanställda blir då en utsträckt social disciplin i samhället enligt Michael Foucaults (2017) teorier. Då skulle vi kunna se att bibliotek blir en public sphere dit bara vissa har tillträde enligt Habermas (2003) argumentation. Genom detta står och faller biblioteken med principen om allmän tillgänglighet vilket Habermas (2003) uttrycker som att det då inte är längre är en del av offentligheten.

7.2 Reflektion

Vad gäller mitt val av teori är jag medveten om att det även finns flera andra teorier som skulle kunna passa in på studien. Exempelvis är en teori jag valde bort under studiens gång professionsteorin. Hade jag haft de glasögonen på mig hade det varit möjligt att dra slutsatser utifrån bibliotekariers etiska och professionella värdegrund i relation till de etiska dilemman som kan uppstå i samband med att ett tillträdesförbud på bibliotek ska tillämpas praktiskt.

En aspekt jag inte tagit upp i studien är den kritik mot public sphere som har växt fram genom åren och också Jurgen Habermas själv har bemött. Jag har bedömt att genom att ta in hur andra har utvecklat public sphere har jag breddat synen på detta och inte enbart utgått från vad Habermas har för teori om detta från början samt satt in det i en aktuell och sentida kontext utifrån bibliotekens förutsättningar.

En aspekt som är begränsande för studien är att när tidningsartiklar granskas går det inte att veta vilken utgångspunkt journalisten hade när frågor ställdes till biblioteksanställda eller branschorganisationer och det går inte heller att veta hur den som intervjuats

framställs av reporten. Därför är det också svårt att veta hur rätt visande bild det ger av problemen på landets bibliotek och vilka förebyggande åtgärder som finns. Vi vet inte heller hur redaktionen har valt ut vilka reportage som ska göras eller vilka artiklar som i slutändan publiceras. Det är mycket möjligt att det finns många fler bibliotek som har tagit till förebyggande åtgärder eller upplever problem med stök, hot, våld och social oro än vad som framkommer i min insamlade empiri. Jag har försökt fånga upp detta på andra sätt och exempelvis talar både DIKs undersökningar, de andra undersökningarna och rapporterna jag tagit del av samt Johanssons studie och jag har därmed försökt bredda perspektivet en bred redovisning av hur detta ser ut.

7.3 Förslag till vidare forskning

Jag har funnit under studiens gång att svenska forskare antingen inte har haft något intresse för eller inte haft möjlighet att forska om social oro, stök, hot och våld och vad detta gör för arbetsmiljön på bibliotek. Det gör att det saknas objektiv, vetenskapligt förankrad kunskap om detta fält av forskningen. Trots detta har detta stiftats en lag som berör just den här problematiken. Här skulle man kunna fråga sig om det finns alternativa lösningar med en humanare väg. Är ombyggnad av bibliotek för en bättre överblick och inte låta områden stå oövervakade en väg att gå? Detta visar min analys att både den internationella forskningen pekar på som en lyckad lösning och det finns även goda exempel i min empiri på detta. Skulle då panopticon med det allseende ögat kunna vara ett alternativ till lagen för att kunna ha det offentliga rummet öppet för alla även i fortsättningen? I min empiri framkommer att många bibliotek tagit hjälp av vaktbolag för att ha väktare eller ordningsvakter på plats eller har möjlighet att tillkalla dem. Där finns det en upplevelse av att stressnivån hos de anställda sjunker och att det blir en bättre miljö, även att samarbeta med andra instanser i samhället är något flera bibliotek gör enligt min empiri vilket enligt mina slutsatser skulle kunna minska behovet av ett tillträdesförbud. Det skulle vara intressant att se forskning där dessa åtgärder analyseras och utvärderas för att se vilka åtgärder som faktiskt är verksamma utifrån en objektiv och vetenskaplig förankrad grund.

Ett annat område är forskning när det har gått några år sen lagen stiftades om lagen används, om biblioteken ser några problem med att tillämpa lagen och om lagen faktiskt har hjälpt biblioteken ur ett arbetsmiljöperspektiv. Frågor man skulle kunna ställa sig är om social oro, våld och hot har ökat eller minskat på biblioteken. Det kan också tas upp utifrån perspektivet bibliotekariernas arbetsmiljö och om det riskerar att minska den naturliga sociala integrationen på bibliotek samt om det finns några risker för att försvaga bibliotekens demokratiska uppdrag. Här skulle man också kunna lyfta in frågan om hur det ska hanteras i de fall en individ har tillträdesförbud och lokalen används för andra syften till exempel vid allmänna val eller om medborgarkontor är en del av bibliotekets lokaler.

Referenslista

- Alm Dahlin, J. (2019). Samhället drar sig tillbaka - en rapport om arbetsmiljön på våra bibliotek. DIK.
<https://assets.ctfassets.net/vkygthqfrquy/rZz9RxfBC2gnn0d9bmtYG/c130c44a4db249fe6ab336a0278778a5/samhallet-drar-sig-tillbaka-en-rapport-om-arbetsmiljon-pa-vara-bibliotek.pdf>
- Alm Dahlin, J. (2021). *Bibliotek i kristid en rapport om hur biblioteken och de anställda påverkats av coronapandemien*. DIK.
https://assets.ctfassets.net/vkygthqfrquy/7Lyog3mGXcOgweFq66LwS8/0e5f054014b1e646b68d364069844bff/DIK_Bibliotek_i_kristid____en_rapport_om_hu_r_biblioteken_och_de_anst__llda_har_p__verkats_av_coronapandemin.pdf
- Arbetsmiljölagen* (SFS 1977:1160). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arbetsmiljolag-19771160_sfs-1977-1160
- AFS 1993:2. (den 1 mars 1993). *Arbetskyddsstyrelsens författningssamling, våld och hot i arbetsmiljön*.
<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/foreskrifter/vald-och-hot-i-arbetsmiljon-foreskrifter-afs1993-2.pdf?hl=v%C3%A5ld%20och%20hot>
- Balla Harmath, E. (2018). *Mediebildens av social oro på svenska folkbibliotek en analys av nyhetsartiklar*. [Examensarbete magisteruppsats] Borås högskola DiVA. Hämtat från DIVA: <http://hb.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1203188&dswid=1809>
- Bentham, J. (2002). *Panopticon en ny princip för inrättningar där människor övervakades*. (F. Lundgren, Övers.) Falun: Nya Doxa (originalutgåvan publicerad 1791).
- Beutgen Anna-Lena, L. J. (den 01 09 2020). *Simhallar och bibliotek - en kartläggning av brott och ordningsstörningar*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Hämtat från Brottsförebyggande rådet:
https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306bc3e/1603809234918/2020_10_Simhallar%20och%20bibliotek.pdf den 01 09 2022
- Bibliotekslag* (SFS 2013:801) Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801
- Bokmässan (den 23 september 2022). *Bokmässan Göteborg*. Hämtat från Bokmässan: <https://bokmassan.se/programs/vad-loses-och-inte-med-lagen-om-tilltradesforbud-till-bibliotek/>

- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (tredje uppl.). (B. Nilsson, Övers.) Malmö: Liber AB (originalutgåvan utgiven 2016).
- Buschman, J. (2005). *Dismantling the public sphere*. Westport: Libraries unlimited.
- Dahlquist Olsson, L. (2019). *Folkbildning för delaktighet en studie om bibliotekets uppdrag i en digital samtid* [Doktorsavhandling Lunds universitet]. Lund university publications
<https://lup.lub.lu.se/search/publication/d0f8de0c-7232-4de0-a1b3-d69b52300a4e>
- DIK. (2015). *Vi är bibliotekarier, inte socialarbetare eller psykologer en rapport om arbetsmiljön på bibliotek*. Nacka: DIK
<https://assets.ctfassets.net/vkygthqfrquy/1MWMTMlhnlT1bYZDwAqmF/83c5684ddf9e3834b8b0aaa910b822d5/vi-ar-bibliotekarier-inte-psykologer-eller-socialarbetare.pdf>
- Ewing, D. (den 1 Mars 1994). Library Security in the UK, Are Our Libraries of Today Used or Abused? *Library management*, 15, ss. 18-26. doi:<https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1108/01435129410052409>
- Farrugia, S. (den 1 Oktober 2002). A dangerous occupation? Violence in public libraries. *New library world*, 103, ss. 309-319. doi:<https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1108/03074800210445444>
- Felipe, E., Nilsson, A., & Wikman, S. (den 29 mars 2007). Det ökade våldet i arbetslivet. En analys utifrån de svenska offerundersökningarna. *Nordisk tidskrift för Kriminalvetenskap*, 94 (1), ss. 56-73.
doi:<https://doi.org/10.7146/ntfk.v94i1.71658>
- Foucault, M. (2017). *Övervakning och straff* (5:e uppl.). (C. Bjurström, Övers.) Vilnius: Arkiv förlag (originalutgåvan publicerad 1975).
- Grundlagsberedningen ny regeringsform, ny riksdagsordning 1972* (SOU 1972:15).
[urn-nbn-se-kb-digark-2759828 \(1\).pdf](http://urn-nbn-se-kb-digark-2759828(1).pdf)
- Gustafsdotter, J. (2019). *Journalistikens lagar*. Stockholm: Morfem förlag.
- Gustafsson, A. (2022). Ett bibliotek för alla? Folkbiblioteket, användare och tillgänglighet. [examensarbete kandidatuppsats Borås högskola]: DiVA.
<http://hb.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1638809&dswid=8161>
- Habermas, J. (2003). *Borgerlig offentlighet* (Fjärde upplagan (originalutgåvan publicerad 1981) uppl.). (J. Retzlaff, Övers.) Riga: Arkiv förlag (originalutgåvan publicerad 1962).
- Hamberg, S. (2017:2). *Biblioteken speglar samhället - en rapport om arbetsmiljön på våra bibliotek*. DIK

<https://assets.ctfassets.net/vkygthqfrquy/2HjSxsiy3Adjv6PtPSDEBd/477860671d1e5dd97bef3b831b0816e4/rapport-biblioteken-speglar-samhallet.pdf>

- IFLA. (den 18 september 2022). *IFLA*. Hämtat från IFLA: <https://www.ifla.org/>
- Igarashi, T., Koizumi, M., & Widdersheim Majewski, M. (den 25 april 2022). Overcoming social divisions with the public library. *Journal of documentation*. doi:<https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1108/JD-12-2021-0244>
- Johansson, H. (2015). *Trakasserier och våld gentemot personalen på svenska folkbibliotek En enkätstudie om problembild och förebyggande åtgärder på folkbibliotek och integrerade bibliotek*. [Examensarbete masteruppsats Borås högskola] DiVA.
<http://hb.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A840617&dswid=169>
- Justitiedepartementet, Regeringskansliet. (2019). *DS 2019:1 Straffrättsliga åtgärder mot tillgrepsbrott och andra brott*. Hämtat från <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2019/01/ds-20191/>
- Koizumi, M., & Larsen, H. (den 13 januari 2022). Democratic librarianship in the nordic model. *Journal of Librarianship and Information science*. doi:<https://doi.org/10.1177/09610006211069>
- Prop. 2012/13:147 *Ny bibliotekslag*. https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/ny-bibliotekslag_H003147
- Kulturförvaltningen Stockholms stad. (2010). *Tryggare bibliotek*. Hämtat från sverigesradio.se/diverse/appdata/isidor/files/103/9395.pdf
- Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152#K2
- Lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek* (SFS 2021:34)
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/rubriken-upphor-att-galla-u2022-07-01lag_sfs-2021-34
- Lincoln, A. J., & Lincoln, Z. C. (1982). The impact of crime in public libraries. *Library & archival security*, ss. 125-137. DOI: 10.1300/J114v03n03_09
- McGrath, H., & Goulding, A. (den 1 Juni 1996). Part of the job: violence in public libraries. *New Library world*, 97, ss. 4-13. doi: <https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1108/03074809610115663>

- Michnik, K. (2018). *Samhällets allt i allo? ; Om folkbibliotekens sociala legitimitet*. [Avhandling Borås högskola]. DiVA
<https://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:1191134/FULLTEXT01.pdf>
- Pease, B. (den 1 November 1995). Workplace in violence libraries. *Library management*, 16, ss. 30-39. doi:10.1108/01435129510093764
- Polismyndigheten. (den 18 augusti 2020). *Lagar och regler*. Hämtat från Ordningsvakter: <https://polisen.se/lagar-och-regler/ordningsvakter/>
- Prop: 2021/22:108 *Tillträdesförbud till simhallar och bibliotek*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/tilltradesforbud-till-badanlaggningar-och_H903108
- Retriever (2022). *Hjälpavsnitt för retriever research*. Hämtat från <https://help.retriever-info.com/sv/articles/4473702-vad-innebar-redaktionella-medier>
- Riksdagen beslutar om lagar* (den 08 04 2022) <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/riksdagens-uppgifter/beslutar-om-lagar/>
- Rivano Eckerdal, J. (2017). Libraries, democracy, information, literacy, and citizenship - An agonistic reading of central library. *Journal of documentation*, 73 (5), ss. 1010-1033. doi:<https://doi-org.lib.costello.pub.hb.se/10.1108/JD-12-2016-0152>
- Rooth, P. (2021). "Lagom trevlig med distans" Bibliotekariers sociala roll på folkbiblioteket. [Examensarbete kandidatuppsats Borås högskola] . DiVA
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1547800/FULLTEXT01.pdf>
- Silke, H. P. (den 1 April 2015). Theft and Vandalism of Books, Manuscripts, and related Materials, in Public and Academic Libraries, Archives, and Special Collections *Library and practice*
http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1256?utm_source=digitalcommons.unl.edu%2Flibphilprac%2F1256&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Skatteverket. (2019). *Rättskällor och lagstiftningens hierarki*. Hämtat från <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2019.6/324382.html> den 20 09 2022
- Stina, L., & Mokthari, A. (den 07 december 2020). Granskning: Biblioteken blir allt stökigare. *Tidningen Vision*. Hämtat från <https://vision.se/tidningenvision/arkiv/2020/nr8/granskning-biblioteken-blir-allt-stokigare/>
- Svensk biblioteks förening. *Svensk biblioteks förening*. IFLA och Svensk biblioteks förening: <https://www.biblioteksforeningen.se/var-verksamhet/internationellt/ifla/>

Sveriges Radio (den 15 september 2015a) *Så här gjorde vi biblioteksenkäten*. Kulturnytt i P1 2015: <https://sverigesradio.se/artikel/6254581>

Sveriges radio (den 15 september 2015b) *Vuxna bakom det mesta av biblioteksstöket*.
<https://sverigesradio.se/artikel/6255059>

UNESCO (1994). Unescos folkbiblioteksmanifest. Unesco
<https://repository.ifla.org/handle/123456789/192>

UNESCO. (den 18 september 2022). *Unesco*. Hämtat från Unesco:
<https://unesco.se/om-oss/unesco/>

Webster, F. (2002). *Theories of the information society* (andra uppl.). London: Florence: Taylor & Francis Group (originalutgåvan utgiven 1995)

Wikman, S., Felipe, E., & Nilsson, A. (2010). *Våld i arbetslivet, en kriminologisk kunskapsöversikt*. Arbetsmiljöverket. Hämtat från
<https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/kunskapssammanstallningar/vald-i-arbetslivet-kunskapssammanstallning-rap-2010-04.pdf>

Bilaga artikelförteckning

1. Tidningarnas telegrambyrå, (28 december 2021) Bråkstakarna ska portas från simhallar och bibliotek, *Länstidningen Södertälje* Omvärlden
2. Tidningarnas telegrambyrå (29 december 2021 december) Tillträdesförbud sågas *Arvika nyheter* Kultur
3. Al-Khameesi Nahriha (29 december 2021) Tvivel på biblioteken detta är symbolpolitik *Svenska dagbladet* <https://www.svd.se/a/z7QKxO/tvivel-pa-biblioteken-det-ar-symbolpolitik> Premium
4. Sveriges Television (29 december 2021) Minister om bibliotekets kritik frivilligt att använda sig av lagen <https://www.svt.se/nyheter/ministern-om-bibliotekens-kritik-frivilligt-att-anvanda-sig-av-lagen> Nyheter
5. Danielsson, Christopher, (29 december 2021) Kulturchefen tudelad om tillträdesförbud på biblioteken: Kommer inte revolutionera vår verksamhet *Vetlandaposten* <https://www.vn.se/2021-12-29/kulturchefen-tudelad-om--tilltradesforbud-pa-biblioteken-kommer-inte-revolutionera-var-verksamhet> Plus
6. Persian Carina (30 december 2021) Om tillträdesförbud på bibliotek: Bra om man inte kan bete sig *Norra skåne* Östra Göinge
7. Dahlgren, Christian (31 december 2021) Störande besökare på biblioteket ska kunna portas *Sydöstran* Sölvesborg
8. Anjou Annika, (30 december 2021) Bra att biblioteket får rätt att porta bråkmakare *Ystads allehanda* Ystad
9. Lauren Henry, (2 januari 2022) Tillträdesförbud kan vara en möjlig väg *Norra Halland* Kultur&Nöje
10. Holmer Elin (3 januari 2022) Förslaget: porta bråkstakarna från biblioteket *Norrköpings tidningar* https://nt.se/bli-prenumerant/artikel/r9z78d5j/nt-2m2kr_s_22 Premium
11. Kråklind Julia (5 januari 2022) Ser inte tillträdesförbud som den bästa lösningen *Falköpings tidning* Nyheter
12. Sundberg, Alexandra (4 januari 2022) Bråkstakar kan portas efter det nya förslaget *Smålands-tidningen* Nyheter
13. Ekenberg, Kristian (5 januari 2022) Bibliotekscheferna om stök på biblioteken *Gefle dagblad* Kultur
14. Edvard, Mikael (5 januari 2022) Bibliotekschef positiv till att porta bråkiga besökare *Sydöstran* <https://www.sydostran.se/karlskrona/bibliotekschef-positiv-till-att-porta-brakiga-besokare-8a80639b/> Plus

15. Bergendal, Malin (5 januari 2022) Biblioteken behövs som öppen arena *Tidningen Syre* <https://tidningensyre.se/2022/5-januari-2022/biblioteken-behovs-som-oppen-arena/>
16. Karlsson, Åsa (8 januari 2022) Biblioteken behöver inte stängda dörrar *Uppsala nya tidning Kultur*
17. Nordgren, Paula (8 januari 2022) Ny lag kan porta stökiga besökare på biblioteken *Norra skåne Hässleholm*
- 18+19 Nordquist, Olle (10 januari 2022) Stöket ska stävjas: "Jag tror inte det blir så stor skillnad" *Ljusnan Nyheter*
20. Melin, Susanne (13 januari 2022) Vill kunna porta bråkiga - men bara i extrema fall *Nordsverige*
21. Sveriges Television (14 januari 2022) *Bibliotekscheferna ratar regeringens förslag om tillträdesförbud* <https://www.svt.se/kultur/bibliotekscheferna-ratar-regeringens-forslag-om-tilltradesforbud> Nyheter
22. Åström, Eva (16 januari 2022) Positiv till lag som kan porta folk från bibliotek *Norrbottnens-Kuriren* https://kuriren.nu/bli-prenumerant/artikel/r2pky62j/nk-2m2kr_s_22 Premium
23. Bengtsson, Jonas (29 januari 2022) Inget behov att porta biblioteksbråkstakar *Lokalpressen Partille Kultur*
24. Nordevik, Alice (17 februari 2022) Oro för mer stök på bibliotek - "blivit värre" *Vimmerby tidning* https://vimmerbytidning.se/bli-prenumerant/artikel/r9z5m65j/vim-1m1kr_s_22 Premium
- 25+26. Nilsson, Therese (27 juni 2022) Hotfulla besökare ska kunna bli portade, *Ljusnan Nyheter*
27. Sveriges radio (29 juni 2022) Bibliotekarien Helena skeptisk till nya lagändringen: "Inget behov" <https://sverigesradio.se/artikel/bibliotekarien-helena-skeptisk-till-nya-tilltradesforbudet-inget-behov> P4 Uppland
- 28+29. Tidningarnas telegrambyrå (30 juni 2022) Skepsis på biblioteken inför tillträdesförbud *Svensk bokhandel* <https://www.svb.se/nyheter/skepsis-pa-biblioteken-infor-tilltradesforbud>
30. Ekenberg, Kristian Gävle dagblad (GD), Grönberg Anna Tidningarnas telegrambyrå, (30 juni 2022) Nu får biblioteken porta stökiga besökare *Gävle dagblad* <https://www.gd.se/2022-06-30/nu-far-biblioteken-porta-stokiga-besokare> Premium
31. Åsenheim Louise, (22 december 2021) *Folkbladet* Missbrukare stökar på biblioteket: "Kissat ner stolar" https://folkbladet.se/bli-prenumerant/artikel/rmg25w8r/fb-2m2kr_s_22 Premium
32. Bomgren, Victor (8 januari 2022) Bibliotekarier tveksamma om portförbud för besökare *Motala & Vadstena tidning Linköping*

33. Wärnelid, Göran (4 februari 2022) Missbrukare i Kulturkvarteret - blir stökigt: Ganska luttrade *Nerikes allehanda* <https://www.na.se/2022-02-04/missbrukare-i-kulturkvarteret--blir-stokigt-ganska-luttrade> Premium
34. Melvinger, Katarina (12 februari 2022) Mer stök på biblioteken i fjol – men har varit värre *Landskronaposten* Landskrona
- 35+36. Råde, Olle (18 februari 2022) Hot, våld och knark - bibliotekens vardag i Göteborg *Göteborgs- posten* <https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/hot-v%C3%A5ld-och-knark-bibliotekens-vardag-i-g%C3%B6teborg-1.66187502> Plus
37. Bengtsson, Jonas (19 februari 2022) Bad och bibliotek kan få porta bråkstakar *Lokalpressen Lerum*
38. Backlund, Ingegerd (24 februari 2022) Biblioteken har fått ordning på sina problem *Västmanlands läns tidning* Västerås
39. Kronstrand, Nelly (5 mars 2022) Stöket har minskat på Högdalens bibliotek efter renoveringen *Mitt i söderort Årsta* Nyheter Söderort
40. Lindber, Joer (14 maj 2022) Bibliotek tvingades stänga efter stort ungdomsbråk *Västerbottens-kuriren*
41. Röshammar, Martin (7 mars 2022) *Bibliotekschefer: nya stöklagen utan betydelse* *Biblioteksbladet* <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/bibliotekschefer-nya-stoklagen-utan-betydelse/>
42. Clemens, Annika (8 mars 2022) Minskat stök i Söderhamn – saknar möjligheten att porta individer *Biblioteksbladet* <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/reportage/minskat-stok-i-soderhamn-saknar-mojligheten-att-porta-individer/>
43. Clemens, Annika (14 mars 2022) Viktigt att anmäla stök på biblioteket *Biblioteksbladet* <https://www.biblioteksbladet.se/nyheter/viktigt-att-anmala-stok-pa-biblioteket/>
- 44+45. SVT Nyheter (27 december 2021) Bibliotekschefer i länet om regeringens förslag på tillträdesförbud hämtat från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/olika-asikter-i-jamtland-om-regeringen-forslag-om-utvidgad-tilltradesforbud>
46. Sveriges radio (29 december 2021) "Möjligheten att porta någon måste användas med försiktighet" <https://sverigesradio.se/artikel/mojligheten-att-porta-nagon-maste-anvandas-med-forsiktighet> P4 Blekinge
47. Mörberg, Josefine (28 december 2021) Bråkstakar kan portas – nya förslaget möts av tveksamhet i Jönköping: ”Många tror det är en lätt lösning” *Jnytt* <https://www.jp.se/2021-12-28/brakstakar-kan-portas--nya-forslaget-mots-av-tveksamhet-i-jonkoping-manga-tror-det-ar-en-latt-losning>